



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΜΑΔΡΙΤΗΣ

ΟΔ.ΓΕΝ.30 - 02
ΟΔΗΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ

Ανδα. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ



Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	4
1. Γενικά χαρακτηριστικά χώρας.....	4
2. Δημογραφικά και άλλα στοιχεία	6
3. Βασικά μακροοικονομικά μεγέθη αγοράς	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	9
1. Θεσμικό πλαίσιο	9
2. Στρατηγική εισόδου.....	18
3. Καταναλωτικά Πρότυπα	20
4. Βιομηχανική Ιδιοκτησία.....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ. ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ – ΔΑΣΜΟΛΟΓΗΣΗ	21
1. Συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολογίας	21
2. Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων	21
3. Φόρος επιχειρήσεων	23
4. Φόροι Τοπικής Αυτοδιοίκησης.....	24
5. Φόρος Προστιθέμενης Αξίας.....	25
6. Φόρος αυτοαπασχολούμενων	27
7. Τελωνειακά καθεστώτα, δασμοί	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ – ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ – ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ – ΠΡΟΤΥΠΑ - ΣΗΜΑΤΑ	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ. ΚΛΑΔΟΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η. ΧΡΗΣΙΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	46



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Γενικά χαρακτηριστικά χώρας

Το Βασίλειο της Ισπανίας καταλαμβάνει έκταση 505.990 τετραγωνικών χιλιομέτρων στα νοτιοδυτικά της Ευρώπης, είναι η δεύτερη μεγαλύτερη χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η πέμπτη στην Ευρώπη. Πρωτεύουσά της είναι η Μαδρίτη. Το έδαφος της Ισπανίας καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της Ιβηρικής Χερσονήσου, περιλαμβάνει δε τις Βαlearίδες Νήσους στη Μεσόγειο Θάλασσα, τις Κανάριες Νήσους στον Ατλαντικό Ωκεανό, και τις πόλεις της Βόρειας Αφρικής Θέουτα και Μελίγια. Βασική γλώσσα εργασίας είναι η ισπανική (μολονότι ορισμένες από τις 17 Αυτόνομες Κοινότητες έχουν τη δική τους, συγκεκριμένα η Καταλονία, η Γαλικία, η Χώρα των Βάσκων).

Παρά τις διαφορές μεταξύ των διαφόρων περιφερειών της Ισπανίας, το κλίμα της χώρας θεωρείται εν γένει μεσογειακό. Ο καιρός στη βόρεια παράκτια περιοχή είναι ήπιος και, ως επί το πλείστο, βροχερός όλο το χρόνο, δίχως ακραίες θερμοκρασίες το χειμώνα και το καλοκαίρι. Το κλίμα στην ακτογραμμή της Μεσογείου, συμπεριλαμβανομένων των Βαlearίδων Νήσων, της Θέουτα και της Μελίγια, είναι ήπιο τον χειμώνα και ζεστό-ξηρό το καλοκαίρι. Πιο ακραίες διαφορές παρατηρούνται στο εσωτερικό της χερσονήσου, όπου το κλίμα είναι μάλλον ξηρό, με κρύους χειμώνες και ζεστά καλοκαίρια. Οι Κανάριες Νήσοι έχουν ιδιαίτερο κλίμα, με θερμοκρασίες περί τους 20 βαθμούς κατά μέσο όρο όλο το χρόνο και μικρές διακυμάνσεις.

Διοικητικά η Ισπανία είναι οργανωμένη σε 17 Αυτόνομες Κοινότητες (Αυτονομίες), η καθεμία από τις οποίες περιλαμβάνει μία ή περισσότερες επαρχίες (συνολικά 50), καθώς και τις αυτόνομες πόλεις της Θέουτα και της Μελίγια στη Βόρεια Αφρική. Κάθε Αυτόνομη Κοινότητα ασκεί τις εξουσίες που της έχουν ανατεθεί από το Σύνταγμα, όπως ορίζεται στο "καταστατικό αυτονομίας" της. Οι Αυτόνομες Κοινότητες διαθέτουν ένα βαθμό οικονομικής αυτονομίας, ενώ λαμβάνουν επίσης επιχορηγήσεις από το γενικό προϋπολογισμό του κράτους.

Το πολίτευμα της Ισπανίας είναι η κοινοβουλευτική μοναρχία. Το Σύνταγμα του 1978

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

κατοχυρώνει τα θεμελιώδη πολιτικά δικαιώματα και τις δημόσιες ελευθερίες. Η νομοθετική εξουσία ασκείται από το Κοινοβούλιο που περιλαμβάνει την Κάτω Βουλή και τη Γερουσία, τα μέλη των οποίων εκλέγονται με καθολική ψηφοφορία κάθε τέσσερα χρόνια. Προς το τέλος της προηγούμενης δεκαετίας παρατηρήθηκε στη χώρα πολιτική κρίση, ιδίως μετά τον Οκτώβριο του 2017, όταν η Κοινότητα της Καταλονίας διεξήγαγε μη αναγνωρισμένο δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία της. Στις αρχές Ιουνίου 2018, ο σοσιαλιστής Pedro Sánchez έγινε Πρωθυπουργός της Ισπανίας μετά την υπερψήφιση πρότασης μομφής κατά του απερχόμενου ηγέτη της δεξιάς παράταξης, Mariano Rajoy. Ο κ. Sánchez είναι ο έβδομος Πρωθυπουργός της Ισπανίας, μετά την επιστροφή της χώρας στη δημοκρατία στα μέσα της δεκαετίας του 1970, έπειτα από το θάνατο του δικτάτορα Francisco Franco. Τον Απρίλιο 2019 πραγματοποιήθηκαν εθνικές εκλογές με το σοσιαλιστικό κόμμα PSOE να αναδεικνύεται πρώτο. Εν συνεχεία, οι εκλογές επαναλήφθηκαν το Νοέμβριο 2019, με αποτέλεσμα να σχηματιστεί Κυβέρνηση συνασπισμού με συμμετοχή των κομμάτων PSOE (σοσιαλιστικό) και Unidas Podemos (αριστερό). Το καλοκαίρι 2023 έλαβαν χώρα εθνικές εκλογές, στις οποίες αναδείχθηκε πρώτο το Λαϊκό Κόμμα (PP), ωστόσο έπειτα από μακρά περίοδο πολιτικών ζυμώσεων, το Νοέμβριο 2023 σχηματίστηκε νέα Κυβέρνηση συνασπισμού υπό το σοσιαλιστικό κόμμα PSOE, με τη συμμετοχή του αριστερού κόμματος SUMAR και τη στήριξη μικρότερων εθνικιστικών πολιτικών σχηματισμών από τις Αυτόνομες Κοινότητες της χώρας (συγκεκριμένα των Esquerra Republicana και Junts από την Καταλονία, EH Bildu και PNV από την Χώρα των Βάσκων, BNG από τη Γαλικία και CC από τις Κανάριες Νήσους).

Αποτέλεσμα της σημαντικότερης καθυστέρησης σχηματισμού νέας Κυβέρνησης, της συναφούς δυσκολίας επίτευξης πολλαπλών συμβιβασμών στο πλαίσιο της νέας Κυβέρνησης συνασπισμού, καθώς και της διενέργειας τοπικών εκλογών στις αρχές και στα μέσα του 2024 σε κρίσιμες Αυτόνομες Κοινότητες της χώρας (Γαλικία, Χώρα Βάσκων, Καταλονία), δεν κατέστη εφικτή η ψήφιση κρατικού προϋπολογισμού για το 2024 και το κράτος λειτουργεί με τον προϋπολογισμό του 2023 στον οποίο δόθηκε χρονική παράταση, χωρίς ασφαλώς να έχει τη δυνατότητα η Κυβέρνηση να εφαρμόσει τα περισσότερα από τα στοιχεία του προγράμματός της.

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

2. Δημογραφικά και άλλα στοιχεία

Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία του Εθνικού Ινστιτούτου Στατιστικής (INE) της χώρας, η Ισπανία έχει 48,6 εκατ. κατοίκους. Με βάση στοιχεία αρχών 2024, οι Ισπανοί πολίτες υπολογίζονται σε 42,1 εκατ. ενώ οι αλλοδαποί σε 6,5 εκατ. Το 51% του πληθυσμού αποτελείται από γυναίκες και το 49% από άνδρες. Η μέση ηλικία είναι 45,3 έτη η οποία βαίνει αυξανόμενη (στοιχεία 2024), ενώ το προσδόκιμο ζωής ανέρχεται στα 80,4 έτη για τους άνδρες και στα 85,7 έτη για τις γυναίκες (στοιχεία 2022). Το εργατικό δυναμικό ανέρχεται σε 24,23 εκατ. άτομα, με ποσοστό συμμετοχής επί του ενεργού πληθυσμού στο 58,63% (στοιχεία α' τριμήνου 2024). Σε σύγκριση με άλλες χώρες του ΟΟΣΑ, ο πληθυσμός της Ισπανίας είναι σχετικά μικρής ηλικίας, το 14,7% είναι κάτω των 16 ετών, το 64,7% είναι μεταξύ 16 και 64 ετών και το 20,6% είναι 65 ετών και άνω (στοιχεία αρχών 2023). Επισημαίνεται ότι η σημαντική εισροή μεταναστών τις τελευταίες δεκαετίες -η οποία εντούτοις αντιστράφηκε την περίοδο της οικονομικής κρίσης της παρελθούσης δεκαετίας- αντιστάθμισε ως ένα βαθμό τις συνέπειες της γήρανσης του πληθυσμού.

Η Ισπανία μετέχει ως μέλος στους περισσότερους διεθνείς οργανισμούς. Όσον αφορά εκείνους με οικονομικό αντικείμενο, σημειώνεται ότι η χώρα είναι μέλος της GATT από τις 29 Αυγούστου 1963 και μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου από την 1^η Ιανουαρίου 1995, καθώς και των ακόλουθων διεθνών Οργανισμών (μη εξαντλητική παράθεση): Asian Development Bank, African Development Bank, Banco Centroamericano de Integración Económica, Bank of International Settlements, EBRD, EIB, European Space Agency, Food and Agriculture Organization, Inter-American Development Bank, IAEA, IBRD, ICAO, IDA, International Energy Agency, IFAD, IFC, ILO, IMF, International Maritime Organization, International Mobile Satellite Organization, International Organization for Migration, International Telecommunication Union, MIGA, OECD, Paris Club, Permanent Court of Arbitration, UN, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, World Tourism Organization, World Customs Organization, World Intellectual Property Organization, World Trade Organization.

Η Ισπανία έχει τη 15^η μεγαλύτερη σε μέγεθος οικονομία παγκοσμίως και την 4^η στην Ε.Ε. (στοιχεία Παγκόσμιας Τράπεζας έτους 2022). Είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τότε

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΕΟΚ) από το 1986, χρησιμοποιεί το ευρώ ως επίσημο νόμισμά της από το 2002, ενώ είναι μέλος της Ευρωζώνης από το 1999. Παρά την ύφεση των τελευταίων ετών, η ισπανική οικονομία παραμένει ανεπτυγμένη, διαφοροποιημένη και ανταγωνιστική. Κύρια χαρακτηριστικά που της προσδίδουν δυναμικότητα και την καθιστούν ενδιαφέρουσα αγορά στόχο είναι: το μέγεθος της αγοράς, ο υψηλός βαθμός οικονομικής ελευθερίας, η παρουσία ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, τα υψηλά καταναλωτικά πρότυπα, η προσέλκυση μεγάλου αριθμού τουριστών, η ιδιότητά της ως πύλης για την Λατινική Αμερική, η ποιότητα εξειδικευμένων προμηθευτών και το ανεπτυγμένο δίκτυο υποδομών.

Οι μεγαλύτερες πόλεις είναι η πρωτεύουσα, Μαδρίτη, ακολουθούμενη από τη Βαρκελώνη, οι οποίες αποτελούν τα δύο μεγαλύτερα κέντρα επενδύσεων στην Ισπανία. Ακολουθούν η Βαλένθια, η Σεβίλλη, η Μάλαγα, το Μπιλμπάο, η Σαραγόσα. Η Βαρκελώνη θεωρείται το μεγαλύτερο κέντρο υψηλής τεχνολογίας και νεοφυών τεχνολογικών επιχειρήσεων στην Ισπανία, καθώς και το πέμπτο μεγαλύτερο στην Ευρώπη. Σημειώνεται επίσης ότι η Μαδρίτη, το δεύτερο μεγαλύτερο τεχνολογικό κέντρο νεοφυών επιχειρήσεων στην Ισπανία, βρίσκεται στην έβδομη θέση της αντίστοιχης ευρωπαϊκής κατάταξης, ενώ έχει επίσης καταφέρει να προσελκύσει πολλές επενδύσεις τα τελευταία έτη ιδιαίτερα στον τομέα χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, μετά την έξοδο του Ην. Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σημαντικά βιομηχανικά κέντρα για την Ισπανία αποτελούν η Μαδρίτη και η Βαρκελώνη, ενώ ακολουθούν οι υπόλοιπες μεγάλες πόλεις της Ισπανίας και, συγκεκριμένα, η Βαλένθια, το Μπιλμπάο, η Σεβίλλη και η Σαραγόσα. Η χώρα διαθέτει εκτεταμένο δίκτυο υποδομών στους τομείς των μεταφορών και των επικοινωνιών. Σημειώνεται, ενδεικτικά, ότι η Ισπανία διαθέτει ένα εκ των πλέον αξιολογών παγκοσμίως δίκτυο σιδηροδρομικών γραμμών που καλύπτονται από υπερταχείες αμαξοστοιχίες.

3. Βασικά μακροοικονομικά μεγέθη αγοράς

Το 2022 η ισπανική οικονομία κατέγραψε μεγέθυνση της τάξεως του 5,8%, παρά τις δυσοίωνες εκτιμήσεις που ακολούθησαν το ξέσπασμα του πολέμου στην Ουκρανία και την εκρηκτική άνοδο των τιμών της ενέργειας από τις αρχές του έτους. Το 2023, ο ρυθμός ανάπτυξης ήταν χαμηλότερος, στο 2,5%, ικανοποιητικός ωστόσο σε σύγκριση με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά δεδομένα.

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Σημαντικό πρόβλημα για την ισπανική οικονομία αποτελεί διαχρονικά η ανεργία, παρά τις συστηματικές προσπάθειες των ισπανικών Κυβερνήσεων της τελευταίας δεκαετίας να την περιορίσουν. Το 2022 ανήλθε σε 12,9% ενώ το 2023 σημείωσε μείωση φθάνοντας στο 12,1%. Ο πληθωρισμός, ο οποίος «κάλπασε» στη διάρκεια του 2022, φθάνοντας το 10,8% τον Ιούλιο, στη συνέχεια έδειξε τάσεις αποκλιμάκωσης, κλείνοντας το έτος στο 5,7% (Δεκέμβριος 2022) και στη συνέχεια ακόμη χαμηλότερα (στο 3,2% τον Μάιο 2023). Ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού το 2023 ανήλθε σε 3,6% ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, των μέτρων που είχε λάβει η ισπανική Κυβέρνηση με σκοπό την δραστική μείωσή του, όπως η υιοθέτηση χαμηλότερων συντελεστών ΦΠΑ στα τρόφιμα και την ενέργεια. Το δημόσιο χρέος της Ισπανίας εξακολουθεί να υπερβαίνει το 100% του ΑΕΠ, ανερχόμενο σε 107,7% του ΑΕΠ στο τέλος του 2023. Ωστόσο, η ισπανική Κυβέρνηση καταβάλλει συστηματική προσπάθεια με σκοπό τον ταχύ περιορισμό του, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού Προγράμματος Σταθερότητας.

Σημειώνεται ότι το σχέδιο PERTE (Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανάκαμψη και τον Οικονομικό Μετασχηματισμό) συνιστά μέσο σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στην Ισπανία, με τη συνεργασία κρατικών Οργανισμών και υπηρεσιών, εταιρειών και ερευνητικών κέντρων για την προώθηση συγκεκριμένων στρατηγικών πρωτοβουλιών που στοχεύουν στον μετασχηματισμό της ισπανικής οικονομίας, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού Σχεδίου Ανάκαμψης και χρηματοδοτείται από επιχορηγήσεις και δανειακά κεφάλαια του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Ανάκαμψης ("Next Generation EU"), της τάξεως των 163 δισ. ευρώ για την Ισπανία. Μέχρι σήμερα, η ισπανική Κυβέρνηση έχει εγκρίνει 12 μεγάλα τομεακά επενδυτικά υποπρογράμματα στο πλαίσιο του σχεδίου PERTE, που περιλαμβάνουν επενδυτικές δράσεις σε στρατηγικούς τομείς της οικονομίας, συγκεκριμένα στην ανάπτυξη ηλεκτρικών-συνδεδεμένων οχημάτων, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στην παραγωγή και αποθήκευση καυσίμου υδρογόνου, στην υγεία, στον αγροδιατροφικό τομέα, σε δέσμες πολιτικών οικονομικής αξιοποίησης της ισπανικής γλώσσας, στην κυκλική οικονομία, στη ναυτική βιομηχανία, στην αεροδιαστημική, στην ψηφιοποίηση της διαχείρισης του κύκλου νερού, στην ανάπτυξη βιομηχανίας μικροκυκλωμάτων / ημιαγωγών, καθώς επίσης και στην κοινωνική οικονομία.

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 2023

Ονομαστικό ΑΕΠ	1.462 δισ. ευρώ	Ανεργία	12,1%	Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	107,7%
Μεταβολή πραγματικού ΑΕΠ	+2,5%	Πληθωρισμός	3,6%	Εξαγωγές	383,69 δισ. ευρώ
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ	30.320 ευρώ	Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-3,6%	Εισαγωγές	424,25 δισ. ευρώ

Πηγές: Κεντρική Τράπεζα της Ισπανίας, Εθνική Στατιστική Αρχή (INE), Eurostat (προσωρινά στοιχεία)

Στην Ισπανία το οικονομικό έτος αρχίζει την 1η Ιανουαρίου και λήγει την 31^η Δεκεμβρίου εκάστου έτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1. Θεσμικό πλαίσιο

→ Με παρουσία στη χώρα: Σύσταση εταιρείας, ίδρυση υποκαταστήματος, κοινοπραξία

A. Οι πλέον διαδεδομένες μορφή εταιρείας στην Ισπανία είναι η **Ανώνυμη Εταιρεία** (Sociedad Anónima – S.A.) και η **Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης** (Sociedad Limitada – S.L.). Η διαδικασία σύστασης τέτοιων εταιρειών διαρκεί συνήθως 6 έως 8 εβδομάδες. Το ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο για την S.A. είναι €60.000 (25% του οποίου καταβάλλεται κατά τη σύσταση) και για την S.L. €3.000 (επίσης καταβάλλεται ολόκληρο). Επίσης, δίδεται η δυνατότητα ίδρυσης «σταδιακά σχηματιζόμενης ΕΠΕ» (Sociedad Limitada de Formación Sucesiva), η οποία δεν έχει ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο, αλλά μόλις φτάσει το ποσό των €3.000 μετατρέπεται σε S.L. Οι ΕΠΕ του ως άνω τύπου έχουν υποχρέωση αποταμίευσης 20% των κερδών, με δυνατότητα καταβολής μερισμάτων, μόνον εφ' όσον τα περιουσιακά στοιχεία μετά τη διανομή μερισμάτων δεν μειώνονται σε λιγότερο από 60% του νομίμως προβλεπόμενου κατώτατου μετοχικού κεφαλαίου. Επίσης, στις εν λόγω τύπου εταιρείες, οι συνολικές απολαβές των μετόχων και της διοίκησης δεν μπορούν να

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



υπερβαίνουν το 20% των περιουσιακών στοιχείων μίας δεδομένης οικονομικής χρήσης.

Η ισπανική νομοθεσία δίνει επίσης τη δυνατότητα δραστηριοποίησης ως «Επιχειρηματίας Περιορισμένης Ευθύνης» (ERL), υπό ορισμένες προϋποθέσεις μεταξύ των οποίων η εγγραφή αυτού στο Εμπορικό Μητρώο, καθώς και η θέσπιση ορίων ευθύνης του αυτοδραστηριοποιούμενου επιχειρηματία σε ό,τι αφορά τα ακίνητα περιουσιακά του στοιχεία.

Απαραίτητα στοιχεία για τη δραστηριοποίηση νομικών και φυσικών προσώπων είναι ο Αριθμός Φορολογικού Μητρώου (NIF) και ο Αριθμός Ταυτότητας Αλλοδαπού (NIE), αντιστοίχως. Το NIF εκδίδεται ατελώς, ενώ το κόστος για το NIE είναι μικρό.

Κύρια απαιτούμενα για σύσταση εταιρείας:

- Πιστοποιητικό του εμπορικού Μητρώου για δικαίωμα χρήσης επωνυμίας
- Απόκτηση προσωρινού και μετέπειτα οριστικού NIF
- Ολοκλήρωση της πράξης σύστασης ενώπιον συμβολαιογράφου
- Εγγραφή στο Εμπορικό Μητρώο
- Άνοιγμα εταιρικού λογαριασμού προς κατάθεση του κεφαλαίου

Διαδικασίες για φορολογικούς σκοπούς

- Εγγραφή για τον Φόρο Επιχειρηματικής Δραστηριότητας (IAE): πρέπει να ολοκληρωθεί πριν από την έναρξη λειτουργίας της εταιρείας. Από τον εν λόγω φόρο εξαιρούνται: φυσικά πρόσωπα, νομικά πρόσωπα κατά τα πρώτα δύο χρόνια λειτουργίας, νομικά πρόσωπα με κύκλο εργασιών μικρότερο του €1 εκατ., καθώς και ορισμένα μη κερδοσκοπικά ιδρύματα κοινωνικού έργου
- Εγγραφή για ΦΠΑ.
- Άδεια λειτουργίας από τις οικείες δημοτικές Αρχές.
- Εγγραφή της εταιρείας και των υπαλλήλων στο σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης.

B. Ίδρυση υποκαταστήματος

Η διαδικασία ίδρυσης υποκαταστήματος είναι παραπλήσια με εκείνη της σύστασης θυγατρικής. Επιπλέον, απαιτούνται: αποδεικτικό της ύπαρξης της μητρικής εταιρείας και καθορισμός φυσικού ή νομικού προσώπου που θα εκπροσωπεί τη μητρική εταιρεία



ενώπιον των ισπανικών φορολογικών Αρχών. Το υποκατάστημα δεν απαιτείται να έχει κάποιο προσδιορισμένο μετοχικό κεφάλαιο. Από φορολογικής σκοπιάς, τόσο η θυγατρική όσο και το υποκατάστημα υπόκεινται σε φόρο με γενικό συντελεστή 25% επί των καθαρών κερδών τους.

Γ. Κοινοπραξία

Temporary Business Associations (UTEs): Προσωρινές συμπράξεις, για καθορισμένη ή μη χρονική περίοδο, για την υλοποίηση έργου ή παροχή υπηρεσίας (συνήθως σε κατασκευαστικά έργα), δίχως αυτοτελή νομική μορφή.

Economic Interest Groupings (EIGs): Σε αντίθεση με τις UTE, έχουν ξεχωριστή νομική υπόσταση, εμπορικού χαρακτήρα, δεν δύνανται όμως να εκπροσωπούν τα μέλη τους και να ενεργούν επ' ονόματί τους. Οι EIG χρησιμοποιούνται συνήθως για την παροχή δευτερογενών υπηρεσιών, όπως η πραγματοποίηση κεντρικών αγορών, οι πωλήσεις, η διαχείριση πληροφοριακών συστημάτων ή οι διοικητικές υπηρεσίες στο πλαίσιο ενός ευρύτερου Ομίλου εταιρειών.

→ **Δίχως ίδια παρουσία στη χώρα, μέσω:**

(α) Συμφωνίας διανομής

- Εμπορική εκχώρηση – συμφωνία αποκλειστικής διανομής
- Συμφωνίες εξουσιοδοτημένης διανομής, βάσει συστήματος επιλεκτικής διανομής (συνήθως όσον αφορά τεχνικά πολύπλοκα προϊόντα)

(β) Συμφωνίας αντιπροσωπείας

(γ) Συμφωνίας δικαιόχρησης (franchise)

Εμπειρισταωμένη αναλυτική πληροφόρηση αναφορικά με τους διάφορους τύπους νομικών προσώπων, τους τρόπους, τις διαδικασίες και τα κόστη σύστασής τους μπορεί να εντοπίσει ο ενδιαφερόμενος στην ιστοσελίδα του ισπανικού Οργανισμού Εξαγωγών και Επενδύσεων (ICEX) στη διεύθυνση:

<https://www.guidetobusinessinspain.com/en/establecimiento-en-espana>.



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

→ **Πιστοποίηση / επισήμανση προϊόντων**

Όσον αφορά την πιστοποίηση προϊόντων στην ισπανική αγορά, σημαντική είναι η παρουσία της Εθνικής Αρχής Πιστοποιήσεων (Entidad Nacional de Acreditación-ENAC), η οποία αναλαμβάνει την έκδοση αδειών σε επιμέρους εταιρείες πιστοποιήσεων, βάσει αυστηρών ελέγχων και υπό την προϋπόθεση ότι πληρούν συγκεκριμένες προδιαγραφές. Στην παρούσα φάση, στην Ισπανία δραστηριοποιούνται περισσότερες από 160 εταιρείες και φορείς πιστοποίησης αγαθών όλων των ειδών και υπηρεσιών (βλ. και σχετική ιστοσελίδα στη διεύθυνση <https://www.enac.es/entidades-acreditadas/buscador-de-acreditados?>).

Για την πιστοποίηση ελέγχονται διάφοροι παράμετροι, μεταξύ των οποίων η διαδικασία παραγωγής του προϊόντος, ενώ ταυτόχρονα αυτό υποβάλλεται σε ελέγχους ποιότητας και τήρησης των προδιαγραφών, που έχουν οριστεί για την κατηγορία στην οποία ανήκει. Σχετικά με τον έλεγχο υπηρεσιών, εφαρμόζεται ανάλογη διαδικασία. Οι έλεγχοι ποιότητας υπηρεσιών είναι συχνότεροι στον τομέα της υγείας, του τουρισμού και των λιμενικών υπηρεσιών. Σε αυτού του τύπου τις πιστοποιήσεις εξετάζονται παράγοντες, όπως η αξιοπιστία, η έγκαιρη παροχή της υπηρεσίας και η κοινωνικό-οικονομική επιρροή της.

Όσον αφορά την επισήμανση προϊόντων που κυκλοφορούν στην ισπανική αγορά, σημειώνεται ότι οι ισπανικές απαιτήσεις επισήμανσης είναι παρόμοιες με εκείνες που χρησιμοποιούνται σε όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε., υπογραμμίζοντας ότι τα πληροφοριακά στοιχεία στις ετικέτες θα πρέπει να αναγράφονται και στα ισπανικά, καθώς επίσης ότι στις ετικέτες θα πρέπει να αναγράφεται όνομα και διεύθυνση στην Ε.Ε. του κατασκευαστή / διανομέα / συσκευαστή του προϊόντος.

→ **Τελωνειακή νομοθεσία**

Η Ισπανία εφαρμόζει την ευρωπαϊκή τελωνειακή νομοθεσία, το κοινό εξωτερικό δασμολόγιο, τον τελωνειακό κώδικα και τους σχετικούς κανονισμούς, ως κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, εφαρμόζει τις διεθνείς προτιμησιακές συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ της Ε.Ε και τρίτων κρατών.

Η ηλεκτρονική σελίδα της Φορολογικής και Τελωνειακής Αρχής, όπου περιέχονται

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

αναλυτικές πληροφορίες για τις τελωνειακές υπηρεσίες είναι https://sede.agenciatributaria.gob.es/Sede/en_gb/aduanas.html.

→ **Διαδικασίες εισαγωγής**

Ως μέλος της GATT ήδη από το 1995 καθώς και του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, η Ισπανία δεν εφαρμόζει ποσοτικούς περιορισμούς ή ισοδύναμα μέτρα στις εισαγωγές της. Επίσης, οι εισαγωγές από κράτη μέλη της Ε.Ε. δεν υπόκεινται σε περιορισμούς. Σε γενικές γραμμές, η εισαγωγή αγαθών από χώρες της Ε.Ε. έχει ακριβώς τα ίδια χαρακτηριστικά και τις ίδιες απαιτήσεις όπως εάν τα αγαθά αγοράζονταν στην Ισπανία.

→ **Ασφάλιση Εξαγωγικών Πιστώσεων**

Στην Ισπανία δραστηριοποιείται η Εταιρεία Ασφάλισης Εξαγωγικών Πιστώσεων (Compañía Española de Seguros de Crédito a la Exportación-CESCE), η οποία ιδρύθηκε το 1971 ως εταιρεία μεικτού κεφαλαίου με πλειοψηφική συμμετοχή του κράτους (ιστοσελίδα <https://www.cesce.es/es>). Το 2012 ιδιωτικοποιήθηκε, με αποτέλεσμα σήμερα να συνιστά Ανώνυμη Εταιρεία με το μεγαλύτερο ποσοστό του κεφαλαίου της να ανήκει στο Ισπανικό κράτος (50,25%), και το υπόλοιπο σε ιδιωτικές τράπεζες (45,8%) και σε ασφαλιστικές εταιρείες (3,9%). Το νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει την οργάνωση, τη λειτουργία, τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της Εταιρείας συνίσταται κυρίως στο Ν. 8/2014 και συμπληρώνεται από τους Ν. 11/2010, 2/2011, 14/2013, 48/2015. Οι υπηρεσίες που προσφέρει είναι ποικίλες και αναφέρονται κυρίως σε κάλυψη ασφαλιστικών κινδύνων που αντιμετωπίζει ο εξαγωγέας και σε χρηματοδότηση-παροχή πιστώσεων στην εκάστοτε ενδιαφερόμενη εξαγωγική επιχείρηση. Η CESCE διαθέτει και διεθνή παρουσία, δραστηριοποιούμενη στην Πορτογαλία, τη Βραζιλία, τη Χιλή, την Κολομβία, το Μεξικό και το Περού.

Επιπλέον, υπάρχει το Εθνικό Ινστιτούτο Πιστώσεων (Instituto de Crédito Oficial) που υπάγεται στο Υπουργείο Οικονομίας, Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας, πιο συγκεκριμένα στον Υφυπουργό Οικονομίας και Αρωγής προς τις Επιχειρήσεις. Ιδρύθηκε το 1971 και αποτελεί δημόσια τράπεζα, μέσω της οποίας χρηματοδοτούνται ισπανικές επιχειρήσεις και χρηματοδοτείται από εθνικές και διεθνείς αγορές. Στη διάρκεια της πανδημίας, το Ινστιτούτο διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στη διανομή κρατικών βοθημάτων που δόθηκαν

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

στις επιχειρήσεις για την αποφυγή χρεωκοπίας τους. Αναλυτικές πληροφορίες περιλαμβάνονται στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου: <https://www.ico.es>.

Τέλος, κρατικές πιστώσεις για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων δίνονται από την Ισπανική Επιχείρηση Χρηματοδότησης Ανάπτυξης (COFIDES) (<https://www.cofides.es>) που παρέχει μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση βιώσιμων ιδιωτικών επενδυτικών σχεδίων που, βάσει κριτηρίων κερδοφορίας, συμβάλλουν τόσο στην ανάπτυξη των χωρών υποδοχής όσο και στη διεθνοποίηση της οικονομίας και των ισπανικών επιχειρήσεων.

Αναλυτικές πληροφορίες για όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με το εξωτερικό εμπόριο περιλαμβάνονται στην ιστοσελίδα του Ισπανικού Υπουργείου Οικονομίας, Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας στον ιστότοπο www.comercio.gob.es.

→ **Καθεστώς ιδιοκτησίας**

Στην Ισπανία η ιδιοκτησία ακινήτων ως ποσοστό του πληθυσμού κυμαίνεται στο 76% (στοιχεία εκτιμήσεων τέλους 2023), συγκριτικά χαμηλότερη σε σχέση με παλαιότερα χρόνια όταν έφθανε λ.χ. το 78,8% το 2015, το 80,5% το 2005 ή ακόμη και το 86% το 1999, με βασική αιτία τις χαμηλότερες οικονομικές απολαβές των νεότερων τμημάτων του πληθυσμού, καθώς και τη σταδιακή μείωση της προσφοράς στεγαστικών δανείων. Το 18% περίπου του πληθυσμού διαθέτει εξάλλου και δεύτερη κατοικία, ενώ λιγότερο από το 10% του πληθυσμού δεν διαθέτει στην ιδιοκτησία του κάποιο ακίνητο. Μερίδιο πλησίον του 80% των ιδιοκτητών διαθέτουν το ακίνητό τους για τη συνήθη διαμονή τους, ενώ περίπου το 10% των ιδιοκτητών το προσφέρει για μίσθωση και το 5% το διατηρεί κενό. Το ποσοστό των νοικοκυριών που ενοικιάζουν την κατοικία τους ευρίσκεται πλησίον του 24% (στοιχεία 2022), σημειώνοντας διαρκή αύξηση τα τελευταία χρόνια. Παρ' όλα αυτά, τα στατιστικά στοιχεία διαφέρουν μεταξύ των διαφορετικών Κοινοτήτων της Ισπανίας, ενώ γενικά υφίσταται σημαντική πίεση στις τιμές των ενοικίων καθιστώντας τις κατοικίες απρόσιτες για μεγάλα τμήματα του ισπανικού πληθυσμού. Επισημαίνεται ότι τον Απρίλιο του 2023, η Κυβέρνηση δεσμεύθηκε να παράσχει χρηματοδοτήσεις σε προσιτές τιμές 43.000 πρόσθετων κατοικιών προς ενοικίαση στη χώρα, στο πλαίσιο επέκτασης προγράμματος κοινωνικής στέγασης, μέσω αξιοποίησης ευρωπαϊκών κονδυλίων, οι οποίες προστέθηκαν

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

στις 50.000 κατοικίες που είχε ήδη ανακοινώσει η Κυβέρνηση ότι θα κινητοποιούνται μέσω του κρατικού χρηματοπιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία Sociedad de Gestión de Activos Procedentes de la Reestructuración Bancaria (Sareb), ώστε οι συνολικά διαθέσιμες κατοικίες μέσω του προγράμματος κοινωνικής στέγασης να φθάσουν τις 93.000. Παράλληλα, το Μάιο του 2023 ψηφίστηκε ο νόμος 12/2023 για το δικαίωμα στην κατοικία, ο οποίος αποτελεί μία από τις μεταρρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στο σχέδιο Ανάκαμψης, Μετασχηματισμού και Ανθεκτικότητας. Ο νόμος περιλαμβάνει μέτρα για την αύξηση της προσφοράς κατοικιών σε προσιτές τιμές, για την αποφυγή έντασης στην αγορά ενοικίασης και για τη στήριξη των νέων και των ευάλωτων ομάδων στην πρόσβαση στη στέγαση. Προσφέρει, επίσης, στις Αυτόνομες Κοινότητες και τους Δήμους εργαλεία με στόχο τον περιορισμό ή τη μείωση της τιμής της ενοικίασης και την αύξηση του αποθέματος κοινωνικών ενοικιαζόμενων κατοικιών. Ωστόσο, ένα έτος μετά την εκκίνηση της ως άνω νομοθεσίας, σημαντική μερίδα του ισπανικού πληθυσμού εξακολουθεί να διαμαρτύρεται για έλλειψη κατοικιών και διαρκή άνοδο των τιμών αγοράς και ενοικίασης των ακινήτων, κυρίως ως αποτέλεσμα της πίεσης που δημιουργεί η υψηλή ζήτηση εξοχικών κατοικιών, καθώς και φοιτητικών καταλυμάτων προς ενοικίαση.

→ **Εργασιακό καθεστώς**

Στις 28 Δεκεμβρίου του 2021 το ισπανικό Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τη μεταρρύθμιση της αγοράς εργασίας, η οποία αποτέλεσε μία από τις σημαντικότερες δεσμεύσεις της Κυβέρνησης συνασπισμού της χώρας, έπειτα από χρόνια σχεδιασμού και μακροχρόνιες διαπραγματεύσεις μεταξύ της Κυβέρνησης, των εργατικών σωματείων της Γενικής Ένωσης Εργαζομένων (UGT) και της Συνδικαλιστικής Συνομοσπονδίας Εργατικών Επιτροπών (CC OO), της Ισπανικής Συνομοσπονδίας Επιχειρηματικών Οργανώσεων (CEOE) και της Ισπανικής Συνομοσπονδίας Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (CEPYME), οι πρόεδροι των οποίων υπέγραψαν τη σχετική συμφωνία.

Βασική πτυχή του Ν. 32/2021 που εισήγε την εργατική μεταρρύθμιση αποτέλεσαν οι συμβάσεις εργασίας, οι οποίες μετατράπηκαν σε αορίστου χρόνου, πλην δύο περιπτώσεων, η πρώτη για λόγους έκτακτης αύξησης της παραγωγής, η δε δεύτερη λόγω αντικατάστασης εργατικού δυναμικού ή / και πρακτικής άσκησης σπουδαστών και πτυχιούχων. Χάρη στη νέα νομοθεσία, οι όροι των συλλογικών εργατικών

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

διαπραγματεύσεων με τις επιχειρήσεις μεταβλήθηκαν προς όφελος των εργαζομένων.

Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι καταργήθηκε η δυνατότητα των επιχειρήσεων να προβαίνουν σε υπερβολικές μειώσεις κόστους μέσω μειώσεων μισθών προκειμένου να καθίστανται περισσότερο ανταγωνιστικές, ενώ υιοθετήθηκε νέο μοντέλο αναστολής εργασίας, προερχόμενο από το καθεστώς προσωρινής αναστολής σύμβασης εργασίας (ERTE), που εφαρμόστηκε κατά τη διάρκεια της κρίσης της πανδημίας. Το συγκεκριμένο μέτρο πολιτικής ονομάζεται "Mecanismo Red" και αναγνωρίζει βοήθειες στις επιχειρήσεις όσον αφορά τις εργατικές εισφορές, καθώς και τη χρηματοδότηση για την εκπαίδευση εργαζομένων, που κυμαίνονται μεταξύ 20% και 90%. Για να απολάβουν των ανωτέρω βοηθειών από το κράτος, οι επιχειρήσεις υποχρεούνται να προσφέρουν εκπαίδευση στους εργαζομένους καθώς και να διατηρήσουν τον εργαζόμενο σε σχέση εργασίας για τουλάχιστον έξι μήνες, ενώ οι εργαζόμενοι θα λαμβάνουν κρατική επιχορήγηση για τη διάρκεια που ευρίσκονται υπό το εν λόγω καθεστώς. Τέλος, η εργασιακή μεταρρύθμιση απαγορεύει τις μαζικές απολύσεις εργαζομένων, οι οποίες ίσχυαν με την προηγούμενη νομοθεσία για οικονομικούς, τεχνικούς ή οργανωτικούς λόγους.

Τα αποτελέσματα της νέας αυτής νομοθεσίας, σύμφωνα με την κυβερνητική οπτική κρίνονται αρκετά ικανοποιητικά, καθώς σταδιακά το επίπεδο της απασχόλησης αυξάνεται, το δε επίπεδο της ανεργίας μειώνεται, ενώ ταυτόχρονα μειώνεται το επίπεδο της προσωρινής απασχόλησης, ιδιαίτερα στις νεαρότερες ηλικιακές ομάδες του πληθυσμού. Σημαντικό ρόλο στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στην Ισπανία διαδραματίζουν ασφαλώς τα κεφάλαια του Σχεδίου Ανάκαμψης ("Next Generation EU"), τα οποία συμβάλουν στην θωράκιση της οικονομίας τόσο από τις ετεροχρονισμένες επιπτώσεις της πανδημίας, όσο και από τις επιπτώσεις των πολέμων στην Ουκρανία και τη Μ. Ανατολή, προάγοντας παράλληλα τον εκσυγχρονισμό αυτής.

Οι μισθοί τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί, με τον κατώτατο, το 2022 στα 1.000 ευρώ και στις αρχές του 2024 στα 1.134 ευρώ (μικτές αποδοχές 14 μισθών). Σημειώνεται ότι ο μέσος μισθός διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ ορισμένων κλάδων της οικονομίας καθώς και των Αυτόνομων Κοινοτήτων της Ισπανίας. Οι μεγαλύτεροι μισθοί παρατηρούνται στη Μαδρίτη και τη Χώρα των Βάσκων, ενώ οι χαμηλότεροι στην Εστρεμαδούρα

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ακολουθούμενη από το νότο της Ισπανίας.

Σύμφωνα με την Δημόσια Υπηρεσία Κρατικής Απασχόλησης (Servicio Público de Empleo Estatal/ SEPE) στην Ισπανία υφίστανται τέσσερα είδη εργασιακών συμβάσεων: α) Σύμβαση αορίστου χρόνου, β) Σύμβαση ορισμένου χρόνου, γ) Σύμβαση κατάρτισης με εναλλαγή (Contrato para la Formación en alternancia) και δ) Σύμβαση κατάρτισης για την απόκτηση επαγγελματικής πρακτικής άσκησης (Contrato formativo para la obtención de la práctica profesional). Καθεμία από τις κατηγορίες αυτές έχει τα δικά της συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, που τη διαφοροποιούν από τις υπόλοιπες, εντούτοις όλες φαίνεται ότι είναι εξίσου διαδεδομένες.

Σύμφωνα με στοιχεία της Έρευνας Ενεργού Πληθυσμού του Εθνικού Ινστιτούτου Στατιστικής (INE), η υιοθέτηση της εργασιακής μεταρρύθμισης φαίνεται να ωφέλησε το 2022, η υιοθέτηση της εργασιακής μεταρρύθμισης φαίνεται να έχει ωφελήσει την απασχόληση, οδηγώντας σε μείωση της ανεργίας, ο δείκτης της οποίας το 2021 ανερχόταν σε 14,8%, το 2022 έφθασε το 12,9% και το 2023 το 12,1%. Σύμφωνα με στοιχεία του INE, το πρώτο τρίμηνο του 2024 οι άνεργοι υπολογίζονται σε 2,98 εκατ., και ο δείκτης ανεργίας στο 12,29% έναντι 11,76% το τέταρτο τρίμηνο 2023. Επιπλέον, σύμφωνα με τα ίδια ως άνω στοιχεία, η ανεργία κατέγραψε ετήσια μείωση της τάξεως του 6,54% σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023 (ή κατά 208.500 άτομα). Σύμφωνα με τα στοιχεία του INE, η εργασιακή μεταρρύθμιση πέτυχε το 2022 τη μείωση του ποσοστού προσωρινής απασχόλησης κατά περισσότερο από 7 ποσοστιαίες μονάδες στο 17,9%. Το πρώτο τρίμηνο του 2024 καταγράφηκε μείωση κατά 139.700 άτομα του αριθμού των απασχολούμενων έναντι του προηγούμενου τριμήνου (μείωση 0,65%), με αποτέλεσμα ο αριθμός των απασχολούμενων να ανέλθει σε 21,25 εκατ. άτομα. Σύμφωνα με τα στοιχεία του INE, μεταξύ πρώτου τριμήνου 2023 και πρώτου τριμήνου 2024 ο αριθμός των προσωρινά απασχολούμενων μειώθηκε συνολικά κατά 220,1 χιλ. άτομα.

Σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση στην Ισπανία, αυτή διακρίνεται σε δύο καθεστώτα: στο γενικό όπου υπάγονται όλοι οι εργαζόμενοι ανεξαρτήτως αντικειμένου εργασίας και στο ειδικό το οποίο έχει προβλεφθεί για ορισμένες μόνο κατηγορίες εργαζομένων, όπως οι εργαζόμενοι σε ναυτικές εργασίες, οι ελεύθεροι επαγγελματίες, οι εργαζόμενοι σε ορυχεία



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

άνθρακα, οι δημόσιοι και στρατιωτικοί υπάλληλοι και οι φοιτητές. Η ασφάλεια καλύπτεται εν μέρει από τον εργοδότη και εν μέρει από τον εργαζόμενο, ανάλογα με την εργασιακή / επαγγελματική κατηγορία, στην οποία ανήκει. Το ποσοστό του εργοδότη επαυξάνεται στις περιπτώσεις εργασιών υψηλής επικινδυνότητας. Στην παρούσα φάση, ο υπολογισμός των βασικών εισφορών διαμορφώνεται στο 28,3 % με 23,6% συμμετοχή για τον εργοδότη και 4,7% για τον εργαζόμενο.

2. Στρατηγική εισόδου

Σημαντικό ρόλο για την είσοδο και τη δραστηριοποίηση στην ισπανική αγορά παίζει η συστηματική παρουσία στις διεθνείς εκθέσεις, εκ των οποίων ορισμένες διοργανώνονται δύο φορές ανά έτος. Ο κύριος επίσημος διοργανωτής διεθνών – τοπικών εμπορικών εκθέσεων και ειδικών εκδηλώσεων στη Μαδρίτη είναι ο IFEMA, με τον οποίο το Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης διατηρεί καλή σχέση. Οι εξειδικευμένες και καλά οργανωμένες εκθέσεις διευκολύνουν την επικοινωνία με το ισπανικό καταναλωτικό κοινό και, συνεπώς, την κατανόηση των αναγκών και των προτιμήσεών του. Αντίστοιχα, ο μεγάλος επίσημος διοργανωτής εκθέσεων στη Βαρκελώνη είναι η Fira de Barcelona. Ένα ακόμη χρήσιμο εργαλείο που είναι διαθέσιμο στον ενδιαφερόμενο Έλληνα εξαγωγέα είναι οι κατάλογοι Ισπανών εισαγωγέων-διανομέων, οι οποίοι μπορούν να παρασχεθούν κατόπιν σχετικού αιτήματος στο Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης.

Επιπρόσθετα, αποτελεσματικό κρίνεται για τον Έλληνα επιχειρηματία να επενδύσει στη διαφήμιση και προώθηση των προϊόντων του μέσω στρατηγικών δράσεων και βημάτων, τα οποία θα του επιτρέψουν να γίνει γνωστός στην τοπική αγορά και θα δώσουν την ευκαιρία στους καταναλωτές να εξοικειωθούν με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες του. Πρακτικά, εκείνο που χρειάζεται να κάνει η ενδιαφερόμενη εταιρεία προκειμένου να αποκτήσει πρόσβαση στην ισπανική αγορά, με δεδομένο ότι πρόκειται για ευρωπαϊκό έδαφος, είναι κατ' αρχάς να ενημερωθεί για τις συνθήκες της αγοράς ενδιαφέροντος και τις τυχόν ιδιαιτερότητές της και έπειτα να εφαρμόσει εκείνες τις πολιτικές μάρκετινγκ που θα της επιτρέψουν να γίνει γνωστή στο καταναλωτικό κοινό και να αποκτήσει καλή γνώση των καταναλωτικών συνηθειών και τάσεων του.

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Ακόμη, ιδιαίτερα σημαντική είναι η γνώση και συνείδηση της εδώ πραγματικότητας, που αφορά τις Αυτόνομες Κοινότητες της Ισπανίας, καθώς υπάρχει μεν η κεντρική Κυβέρνηση που έχει τον συνολικό συντονιστικό και εποπτικό ρόλο, ωστόσο οι Κοινότητες απολαμβάνουν αυτονομία, η οποία, για τον εκάστοτε επιχειρηματία, που επιθυμεί να εδραιωθεί εδώ, μεταφράζεται σε ξεχωριστή προσπάθεια σε κάθε Αυτόνομη Κοινότητα στην οποία στοχεύει. Η επιτυχημένη επιχειρηματική δραστηριότητα σε μία Κοινότητα δεν διασφαλίζει κάτι αντίστοιχο σε όλη την ισπανική επικράτεια. Γενικά, ο υψηλός βαθμός διοικητικής αποκέντρωσης της Ισπανίας έχει επιπτώσεις στον τρόπο οργάνωσης των αγορών, ιδιαίτερα ορισμένων προϊόντων, προκαλώντας κατάτμηση της εθνικής αγοράς σε μικρότερα κομμάτια, για έκαστο των οποίων απαιτείται η εύρεση ξεχωριστού διανομέα / αντιπροσώπου.

Επιπλέον, επισημαίνεται ότι είναι σχεδόν αδύνατη η προσέγγιση της εδώ αγοράς χωρίς γνώση και δυνατότητα χρήσης της ισπανικής σε κάθε βήμα που πραγματοποιεί ο επιχειρηματίας που επιθυμεί να εδραιωθεί σε αυτήν, καθώς η Ισπανία ακολουθεί αυστηρή πολιτική σε αυτόν τον τομέα, με αποκλειστική χρήση της ισπανικής τόσο σε κυβερνητικό / επίσημο επίπεδο, όσο και σε επιχειρηματικό / καθημερινό (λ.χ. σχεδόν όλες οι ειδικές ενημερώσεις / συναντήσεις στο πλαίσιο συναντήσεων ισπανικών Αρχών με κράτη μέλη Ε.Ε. γίνονται προφορικά στην ισπανική, οι δε τηλεοπτικές και κινηματογραφικές παραγωγές είναι πάντα μεταγλωττισμένες και η χρήση της αγγλικής είναι εξαιρετικά περιορισμένη σε οποιοδήποτε επίπεδο έως ανύπαρκτη). Οι διαπραγματεύσεις γίνονται στην ισπανική ή με τη βοήθεια διερμηνέα, ωστόσο η γνώση της ισπανικής διευκολύνει πάντα τον εκάστοτε Ισπανό εταίρο καθώς αισθάνεται πιο άνετα με τον συνομιλητή του. Η παρουσία στις διεθνείς εκθέσεις είναι κύριος μοχλός πραγματοποίησης επιχειρηματικών συναντήσεων.

Επισημαίνεται ότι πληροφορίες για το νομικό καθεστώς και την οικονομική φερεγγυότητα ισπανικών εταιρειών μπορούν να αντλούν οι ενδιαφερόμενοι, έναντι αμοιβής, από το Κεντρικό Εμπορικό Μητρώο Ισπανίας (REGISTRO MERCANTIL CENTRAL, www.rmc.es), καθώς και τις βάσεις επιχειρηματικών δεδομένων INFORMA (www.informa.es), AXESOR (www.axesor.es), IBERINFORM (www.iberinform.es) και INFOCIF (www.infocif.es).

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

3. Καταναλωτικά Πρότυπα

Αναφορικά με τα καταναλωτικά πρότυπα που κυριαρχούν στην ισπανική αγορά, αυτά ποικίλουν ανάλογα με την ηλικία, η οποία τελεί σε σχέση αντιστρόφως ανάλογη με την κατανάλωση. Αυτό σημαίνει ότι στην ισπανική αγορά παρατηρείται το φαινόμενο οι καταναλωτές ηλικίας μεταξύ 30-44 ετών τείνουν να καταναλώνουν το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους σε αγορές διαφόρων αγαθών, σε αντίθεση με τους καταναλωτές ηλικίας μεγαλύτερης των 64 ετών, οι οποίοι εξοικονομούν. Δεδομένου ότι σταδιακά ο πληθυσμός της Ισπανίας τείνει να γερνά, καταλήγει κανείς εύλογα στο συμπέρασμα ότι και η κατανάλωση σταδιακά τείνει να μειώνεται και η αποταμίευση να αυξάνεται. Σε γενικές γραμμές ωστόσο, η Ισπανία είναι μία χώρα με αυξημένα επίπεδα κατανάλωσης, όπως φαίνεται ενδεικτικά από το γεγονός ότι η μέση ατομική ετήσια κατανάλωση σε είδη ένδυσης και υπόδησης κυμαίνεται λίγο χαμηλότερα από τα 600 ευρώ για τις γυναίκες, ποσό που είναι λίγο μικρότερο όσον αφορά τους άνδρες. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι, ως καταναλωτές, οι Ισπανοί είναι αρκετά «εσωστρεφείς», δείχνοντας σαφή προτίμηση προς τα εγχωρίως παραγόμενα είδη, συμπεριλαμβανομένων τομέων όπως η γαστρονομία, η μόδα, η υπόδηση κ.α.

Κατά την διάρκεια του 2023 η ιδιωτική κατανάλωση αυξήθηκε κατά 1,8% σε ετήσια βάση, έναντι αύξησής της κατά 4,7% το 2022. Παρατηρούμε γενικά ότι η κατανάλωση στην Ισπανία μετά την περίοδο της πανδημίας ανακάμπτει μεν, με σχετικά επιβραδυσμένους ρυθμούς δε, εξαιτίας αφ' ενός της αρχικής ανησυχίας, αβεβαιότητας και επιφυλακτικής στάσης που είχε δημιουργήσει η υγειονομική κρίση «παγώνοντας» τους προϋπολογισμούς των νοικοκυριών και δημιουργώντας δυσκολίες προμήθειας ορισμένων αγαθών ή και υπηρεσιών και αφ' ετέρου της μεγάλης ανόδου των τιμών ιδιαίτερα μετά την έναρξη του πολέμου στην Ουκρανία, που αποδυνάμωσε την αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών και ενίσχυσε την επιφυλακτική τους στάση αναφορικά με την πραγματοποίηση δαπανών.

4. Βιομηχανική Ιδιοκτησία

Το κανονιστικό πλαίσιο για τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας συμπεριλαμβάνει τόσο εθνικές όσο και ευρωπαϊκές-διεθνείς ρυθμίσεις. Αρμόδια είναι η Ισπανική Υπηρεσία

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



Ευρεσιτεχνιών και Σημάτων (Oficina Española de Patentes y Marcas: www.oepm.es).
Σχετικά με τις εθνικές ρυθμίσεις αξίζει να αναφερθούν οι Νόμοι 17/2001 (εμπορικά σήματα),
24/2015 και 11/1986 (διπλώματα ευρεσιτεχνίας), 20/2003 (βιομηχανικά σχέδια).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ. ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

→ Διαιτησία

Ο Νόμος 60/2003 (<https://www.boe.es/buscar/pdf/2003/BOE-A-2003-23646-consolidado.pdf>, στην ισπανική), ο οποίος βασίζεται στο πρότυπο UNCITRAL περί διεθνούς εμπορικής διαιτησίας, ρυθμίζει θέματα διαιτησίας, ενώ το Βασιλικό Διάταγμα 231/2008 (<https://www.boe.es/boe/dias/2008/02/25/pdfs/A11072-11086.pdf>, στην ισπανική) ρυθμίζει θέματα διαιτησίας για ζητήματα προστασίας καταναλωτή. Στην ιστοσελίδα του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Ισπανίας μπορεί κανείς να εντοπίσει πληροφορίες σχετικά με τις προσφερόμενες υπηρεσίες διαμεσολάβησης και διαιτησίας (<https://www.camara.es/que-te-ofrecemos/servicios#mediacion>) και ιδιαίτερα τις υπηρεσίες του Κεντρικού Διαιτητικού Δικαστηρίου (<https://www.cearbitraje.com/es>).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ – ΔΑΣΜΟΛΟΓΗΣΗ

1. Συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολογίας

Η Σύμβαση μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Βασιλείου της Ισπανίας για την αποφυγή της διπλής φορολογίας και αποτροπή της φοροδιαφυγής αναφορικά με τους φόρους εισοδήματος και κεφαλαίου υπογράφηκε στη Μαδρίτη στις 4 Δεκεμβρίου 2000 και κυρώθηκε από τη Χώρα μας με τον Νόμο 3015/2002, ο οποίος δημοσιεύτηκε στο Φύλλο της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως υπ' αριθ. 104, τεύχος Α' της 2 Μαΐου 2002. Τέθηκε σε ισχύ την 1/1/2003 (ανακοίνωση ΦΕΚ 226/Α/1.10.2002)

2. Φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων

Ο Φόρος Προσωπικού Εισοδήματος (IRPF) εφαρμόζεται σε φυσικά πρόσωπα που κατοικούν στην Ισπανία και φορολογούνται για το –παγκόσμιο- εισόδημά τους. Η φορολογία φυσικών προσώπων διέπεται από το Νόμο 35/2006, ο οποίος τροποποιήθηκε με τον Ν. 26/2014 και με το Βασιλικό Διάταγμα 439/2007. Ο φορολογούμενος γενικά

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Θεωρείται ότι έχει την κατοικία του στο ισπανικό έδαφος, όταν παραμένει περισσότερο από 183 ημέρες κατά τη διάρκεια ενός φυσικού έτους στην ισπανική επικράτεια ή εφ' όσον έχει σε αυτήν την έδρα της επαγγελματικής του δραστηριότητας ή το κέντρο των οικονομικών του συμφερόντων. Οι φορολογούμενοι που υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων φορολογούνται για το «παγκόσμιο» εισόδημά τους, συμπεριλαμβανομένου του εισοδήματος αλλοδαπών οντοτήτων, εκτός εάν οι εν λόγω οντότητες είναι κάτοικοι κράτους μέλους της Ε.Ε.

Ο υπολογισμός του φόρου συμπεριλαμβάνει ένα γενικό μέρος και μία «βάση αποταμίευσης», όπως χαρακτηριστικά αποκαλείται. Η γενική συνιστώσα φορολογείται με προοδευτική κλίμακα και συντελεστές μεταξύ 19% και 47%, ενώ η συνιστώσα αποταμίευσης φορολογείται με περισσότερο σταθερούς συντελεστές, σε εύρος διακύμανσης μεταξύ 19% και 28%. Επιπλέον, ο φορολογικός νόμος καθιερώνει μία σημαντική απαλλαγή σχετική με τα εισοδήματα από μισθούς εργαζομένων, οι οποίοι, αν και φορολογικοί κάτοικοι Ισπανίας, εργάζονται στο εξωτερικό. Η απαλλαγή αυτή εφαρμόζεται μέχρι ποσού 60.100 ευρώ ετησίως, υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

Δεν υπάρχει μόνο μια φορολογική κλίμακα, αλλά μια εθνική κλίμακα φορολόγησης και φορολογικές κλίμακες των επιμέρους Αυτόνομων Κοινοτήτων. Συνεπώς, ένας φορολογούμενος εφαρμόζει στην καθαρή φορολογική του βάση τόσο την εθνική κλίμακα, όσο και την κλίμακα της εκάστοτε Αυτόνομης Κοινότητας. Ο τόπος συνήθους διαμονής του φορολογούμενου καθορίζει την Αυτόνομη Κοινότητα στην οποία θεωρείται ότι αποκτάται το εισόδημά του και στην οποία φορολογείται. Ο νόμος θεσπίζει επίσης ειδικούς κανόνες για την αποτροπή σκόπιμων αλλαγών κατοικίας προκειμένου να επιτευχθεί ευνοϊκότερο καθεστώς φορολογίας.

Τα κλιμάκια φορολογικών συντελεστών όσον αφορά το γενικό μέρος, σε εθνικό επίπεδο, έχουν ως ακολούθως (σημειώνεται ότι, όπως έχει προαναφερθεί, πέραν των ισχυόντων σε εθνικό επίπεδο, υπάρχουν στις περισσότερες Αυτόνομες Κοινότητες και ξεχωριστές φορολογικές κλίμακες):

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



Καθαρό φορολογητέο εισόδημα	Φορολογικός συντελεστής 2022 και μετά
1€ 0-12.450	19%
€ 12.451-20.200	24%
€ 20.201-35.200	30%
€ 35.201-60.000	37%
€ 60.001-300.000	45%
300.001 και άνω	47%

3. Φορολογία επιχειρήσεων

Η φορολογία των επιχειρήσεων ρυθμίζεται βασικά από το Νόμο 27/2014 (<https://www.boe.es/buscar/pdf/2014/BOE-A-2014-12328-consolidado.pdf>, στην ισπανική) και το Βασιλικό Διάταγμα 634/2015 (<https://www.boe.es/buscar/pdf/2015/BOE-A-2015-7771-consolidado.pdf>, στην ισπανική) που καθορίζουν τους φόρους επί των επιχειρήσεων. Μια εταιρεία φορολογείται στην Ισπανία εφ' όσον έχει συσταθεί με βάση το ισπανικό δίκαιο, έχει την έδρα της στην Ισπανία και ο πραγματικός τόπος από τον οποίο ασκείται η διαχείριση της εταιρείας είναι η Ισπανία.

Ο γενικός συντελεστής φορολογίας εταιρειών ανέρχεται σε 25% και εφαρμόζεται επί του «παγκόσμιου» εισοδήματος μιας επιχείρησης. Από 1^{ης} Ιανουαρίου 2023, ισχύει μειωμένος φορολογικός συντελεστής 23% για τις εταιρικές οντότητες των οποίων ο καθαρός κύκλος εργασιών την αμέσως προηγούμενη φορολογική περίοδο είναι μικρότερος από 1 εκατ. ευρώ. Ειδικοί συντελεστές ισχύουν για ορισμένα νομικά πρόσωπα, όπως εισηγμένα συμμετοχικά επενδυτικά Ταμεία συμπεριλαμβανομένων επενδυτικών Ταμείων σε ακίνητα (1%), ορισμένους συνεταιρισμούς (20%), ή νομικές οντότητες που ασκούν δραστηριότητες έρευνας και εκμετάλλευσης πετρελαίου και φυσικού αερίου (30%). Στην περίπτωση εισηγμένων εταιρειών που ασχολούνται με επενδύσεις στην αγορά ακινήτων, ο φορολογικός συντελεστής είναι 19%.

Οι οντότητες των οποίων οι μέτοχοι που κατέχουν συμμετοχή άνω του 5% στο κεφάλαιο τους φορολογούνται επί των διανεμόμενων μερισμάτων με συντελεστή τουλάχιστον 10%, υπόκεινται σε μηδενικό φορολογικό συντελεστή. Γενικά, με συντελεστή 19% φορολογούνται



τα κεφαλαιακά κέρδη, τα μερίσματα, τα εισοδήματα από τόκους, καθώς και τα εισοδήματα από royalties. Ενδεικτικά, οι φορολογικοί συντελεστές που εφαρμόζονται για καταβολή μερισμάτων, τόκων και royalties προς την Ελλάδα στην πράξη ανέρχονται σε 5%, 8% και 6% αντίστοιχα. Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τα εισοδήματα τόκων, μερισμάτων και royalties που καταβάλλονται από ισπανικό Όμιλο προς σε εταιρείες που εδρεύουν στην Ε.Ε. ή τον ΕΟΧ απαλλάσσονται από κατ' αποκοπή φορολόγηση. Τέλος, οι νεοσυσταθείσες εταιρείες φορολογούνται με συντελεστή 15% κατά την πρώτη φορολογική περίοδο που έχουν φορολογητέο εισόδημα, καθώς και κατά την επόμενη φορολογική περίοδο. Επιπλέον, οι νεοφυείς επιχειρήσεις (start-ups) φορολογούνται επίσης με συντελεστή 15% κατά το πρώτο έτος κερδοφορίας τους, καθώς και για τα επόμενα τρία έτη.

Από τις αρχές του 2023 επιβλήθηκε έκτακτος φόρος στα κέρδη αφ' ενός των μεγάλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων με συντελεστή 4,8% επί εισοδημάτων από τόκους και τραπεζικά τέλη και αφ' ετέρου των μεγάλων ενεργειακών εταιρειών με συντελεστή 1,2% επί καθαρών εσόδων τους. Από την εν λόγω έκτακτη φορολόγηση τραπεζών και ενεργειακών Ομίλων, το ισπανικό Κράτος είχε εισπράξει κατά τον πρώτο χρόνο εφαρμογής του συνολικά έσοδα της τάξεως των 2,9 δισ. ευρώ. Ο φόρος αυτός επανασχεδιάσθηκε και απέκτησε μόνιμο χαρακτήρα, ταυτόχρονα «ενθαρρύνοντας και χρηματοδοτώντας νέες επενδύσεις στην ηλεκτροδότηση του δικτύου της χώρας», προκειμένου να καθησυχαστούν μεγάλοι ενεργειακοί Όμιλοι της χώρας, που είχαν απειλήσει με «αποεπένδυση» και έξοδο από την ισπανική αγορά. Συγκεκριμένα, στο τέλος Δεκεμβρίου 2023 εγκρίθηκε με βασιλικό διάταγμα η διατήρηση του έκτακτου φόρου που καταβάλλουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι εταιρείες ενέργειας για ολόκληρο το 2024, με την επιφύλαξη, όπως προαναφέρθηκε, ενδεχόμενων φοροελαφρύνσεων επί των κερδών των εταιρειών ενέργειας, σε περιπτώσεις στρατηγικών και πράσινων επενδύσεων.

4. Φόροι Τοπικής Αυτοδιοίκησης

- Ακίνητης περιουσίας, ο συντελεστής δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1,3% για αστικά ακίνητα και το 1,22% για αγροτικά ακίνητα.
- Επιχειρηματικής δραστηριότητας, όπου λαμβάνεται υπόψη το είδος δραστηριότητας, η τοποθεσία, τα έσοδα.
- Φόρος για έργα ανέγερσης και εγκατάστασης και οικοδομικές εργασίες (μέγιστος

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

- συντελεστής 4%).
— Φόρος υπεραξίας της αστικής γης (συντελεστής 30%).

Εξειδικευμένη και λεπτομερής πληροφόρηση για το ισπανικό φορολογικό σύστημα είναι διαθέσιμη από το Υπουργείο Οικονομικών (https://sede.agenciatributaria.gob.es/Sede/en_gb/inicio.html) καθώς και από τις οικείες ιστοσελίδες του Οργανισμού Εξαγωγών και Επενδύσεων ICEX, στη διεύθυνση <https://www.guidetobusinessinpain.com/en/3-tax-system>.

Λεπτομερείς πληροφορίες, για όλους τους τομείς, που αφορούν στην ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Ισπανία, παρέχει η αρμόδια υπηρεσία ξένων επενδύσεων Invest in Spain (<https://www.guidetobusinessinpain.com/en>).

5. Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

Ο γενικός συντελεστής του ΦΠΑ ανέρχεται σε 21% και εφαρμόζεται στις περισσότερες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών. Γενικά, στην Ισπανία εφαρμόζεται μειωμένος συντελεστής 10% που ισχύει για τις προμήθειες, τις ενδοκοινοτικές αποκτήσεις και τις εισαγωγές των ακόλουθων κατηγοριών αγαθών και υπηρεσιών, μεταξύ άλλων: (α) τρόφιμα που προορίζονται για ανθρώπους ή ζώα, εκτός από τα αλκοολούχα ποτά και αναψυκτικά, τους χυμούς και τα ανθρακούχα ποτά με προσθήκη ζάχαρης ή γλυκαντικών, (β) νερό, (γ) στέγαση, (δ) ορισμένα φαρμακευτικά σκευάσματα, (ε) μεταφορά επιβατών και αποσκευών τους, είσοδο σε βιβλιοθήκες. Παραδοσιακά στην Ισπανία εφαρμόζεται μειωμένος συντελεστής 4%, που ισχύει για: (α) ψωμί, αλεύρι, γάλα, τυρί, αυγά, φρούτα και λαχανικά, (β) βιβλία, εφημερίδες και περιοδικά που δεν αποτελούνται κυρίως από διαφημίσεις, (γ) φάρμακα για ανθρώπινη χρήση, αυτοκίνητα για άτομα με αναπηρία, προσθετικά μέλη για άτομα με αναπηρία, (δ) ορισμένες επιδοτούμενες κατοικίες.

Κατ' εξαίρεση, ως απάντηση στην κρίση που προκλήθηκε από τον COVID-19, εφαρμόστηκε συντελεστής 0% για την προμήθεια, εισαγωγή και ενδοκοινοτική απόκτηση (όπως ισχύει) ορισμένων ιατρικών προμηθειών από δημόσιους φορείς, νοσοκομεία και υγειονομικές κλινικές ή ιδιωτικούς φιλανθρωπικούς φορείς, καθώς και συντελεστής 4% για προμήθειες, εισαγωγές και ενδοκοινοτικές αγορές χειρουργικών масκών μιας χρήσης.

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Μειωμένος συντελεστής ΦΠΑ 5% ίσχυσε ως το τέλος του 2023 στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και στις προμήθειες που πραγματοποιούνται σε ορισμένους κατόχους συμβάσεων προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Ορισμένες συναλλαγές απαλλάσσονται από τον ΦΠΑ (για παράδειγμα, χρηματοοικονομικές και ασφαλιστικές συναλλαγές, ιατρικές υπηρεσίες, εκπαιδευτικές υπηρεσίες, ενοικίαση κατοικιών).

Στο τέλος Δεκεμβρίου 2023, η ισπανική Κυβέρνηση αποφάσισε την αύξηση του ΦΠΑ στην ηλεκτρική ενέργεια αρχικά από το 5% στο 10% και εν συνεχεία στο 21% από τον Μάρτιο 2024, ενώ και ο ΦΠΑ σε φυσικό αέριο και εναλλακτικά καύσιμα επιστρέφει στη διάρκεια του 2024 (Απρίλιο και Ιούλιο αντίστοιχα) στον συντελεστή που ίσχυε πριν από το ξέσπασμα του πολέμου στην Ουκρανία (21%). Ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης Ηλεκτρικής Ενέργειας αυξάνεται σταδιακά, προκειμένου να φθάσει το 5,1% κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους, ενώ το ίδιο συμβαίνει και με τον φόρο επί της αξίας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (IVPEE), ο οποίος κυμαίνεται από 3,5% έως και 7%. Από την άλλη πλευρά, ανακοινώθηκε η διατήρηση μηδενικού ΦΠΑ στα βασικά είδη διατροφής (γάλα, ψωμί, αυγά, φρούτα και λαχανικά) έως το τέλος Ιουνίου 2024 και έπειτα επιβάρυνση με συντελεστή 4%, καθώς και η διατήρηση του συντελεστή 5% σε άλλα διατροφικά προϊόντα, όπως λάδι και ζυμαρικά, έως τις 30 Ιουνίου 2024 και έπειτα επιβάρυνση με συντελεστή 10%.

Πλήρης κατάλογος των συντελεστών ΦΠΑ που εφαρμόζονται σε διαφορετικές κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών στην Ισπανία το 2023 εντοπίζονται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών στη διεύθυνση: https://sede.agenciatributaria.gob.es/static_files/Sede/Tema/IVA/IVA_reperc/Tipos_IVA_2024.pdf.

Εντός της Ισπανίας, ο ΦΠΑ δεν εφαρμόζεται στις Κανάριες Νήσους, τη Θέουτα και τη Μελίγια. Στις Κανάριες Νήσους, ο Γενικός Έμμεσος Φόρος των Καναρίων (IGIC) που ισχύει από την 1^η Ιανουαρίου 1993 είναι πολύ παρόμοιος με τον ΦΠΑ και είναι ένας έμμεσος φόρος που επιβάλλεται στις παραδόσεις αγαθών και υπηρεσιών. Το γενικό ποσοστό IGIC είναι 7%, ενώ υπάρχουν επίσης συντελεστές 0%, 3%, 9,5%, 15% και 20% (για προϊόντα καπνού). Η Θέουτα και η Μελίγια επιβάλλουν διαφορετικό δικό τους έμμεσο φόρο (φόρος παραγωγής, υπηρεσιών και εισαγωγών).

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



Καινοτομία που ενσωματώθηκε στο ισπανικό φορολογικό σύστημα, είναι το ηλεκτρονικό σύστημα διαχείρισης του ΦΠΑ και καταχώρησης αποδείξεων, τιμολογίων και λογιστικών βιβλίων, ώστε ο ΦΠΑ να αποδίδεται άμεσα. Στο νέο αυτό σύστημα υπόκεινται υποχρεωτικά όμιλοι επιχειρήσεων, μεγάλες επιχειρήσεις και οι υποκείμενοι σε μηνιαία απόδοση ΦΠΑ, ενώ έχει γίνει πρόβλεψη και για εθελοντική υπαγωγή σε αυτό. Σύμφωνα με το SII, όπως έχει καθιερωθεί να λέγεται, ο υπόχρεος σε απόδοση ΦΠΑ, δεσμεύεται να ανεβάσει στην ηλεκτρονική πλατφόρμα, που έχει ενεργοποιηθεί για το σκοπό αυτό, τα βιβλία ελέγχου εισερχόμενων και εξερχόμενων τιμολογίων, επενδυτικών αγαθών και διακοινοτικών συναλλαγών. Ο χρόνος, εντός του οποίου οφείλει να διεκπεραιώσει τη δήλωσή του είναι 4 ημέρες από την έκδοση, τη λογιστική εγγραφή, την έκδοση της φορτωτικής, όταν πρόκειται για διακοινοτική μεταφορά αγαθών ή έως την 30^η Ιανουαρίου κάθε έτους, αν πρόκειται για επενδύσεις.

Περισσότερες και αναλυτικές πληροφορίες για το ισπανικό σύστημα ΦΠΑ μπορούν να εντοπιστούν στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών, στη διεύθυνση: https://sede.agenciatributaria.gob.es/Sede/en_gb/iva.html, καθώς και στην οικεία ιστοσελίδα του Οργανισμού Εξαγωγών και Επενδύσεων (ICEX), στη διεύθυνση: <https://www.guidetobusinessinspain.com/en/3-tax-system/3-2-6-spanish-value-added-tax>.

6. Κατ' αποκοπή φορολόγηση επαγγελματιών δραστηριοτήτων αυτοαπασχολούμενων

Ο γενικός φορολογικός συντελεστής ανέρχεται σε 15%. Εφαρμόζεται μειωμένος συντελεστής 7% σε νέους αυτοαπασχολούμενους για περίοδο τριών ετών από την έναρξη της δραστηριοποίησής τους, υπό την προϋπόθεση ότι δεν είχαν ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα δώδεκα μήνες πριν από την έναρξη της νέας απασχόλησής τους. Επίσης, μειωμένος συντελεστής 7% προβλέπεται σε ορισμένες επαγγελματικές ειδικότητες όπως σε δημοτικούς εισπράκτορες, ασφαλιστικούς μεσίτες κ.α.

7. Τελωνειακά καθεστώτα, δασμοί

- Ενδοενωσιακό εμπόριο

Επιχειρήσεις που πραγματοποιούν συναλλαγές εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), της Ελβετίας, καθώς και με την Τουρκία (με την οποία η Ε.Ε. έχει τελωνειακή ένωση), αλλά και με άλλα συνδεδεμένα κράτη ή κράτη με



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

προωθημένες εμπορικές συμφωνίες με την Ε.Ε. που καλύπτουν συγκεκριμένους κλάδους, δικαιούνται να πραγματοποιούν ελεύθερα εισαγωγές και εξαγωγές εμπορευμάτων, υπό την έννοια ότι τα κράτη μέλη της Ε.Ε. δεν μπορούν να περιορίζουν τις ποσότητες των εισαγωγών / εξαγωγών ούτε να παρεμποδίζουν με οποιονδήποτε άλλο τρόπο τις εμπορικές συναλλαγές, δεδομένου ότι αυτές διέπονται από το ενωσιακό κανονιστικό πλαίσιο. Κατά την είσοδο στο ενωσιακό έδαφος, τα προϊόντα που προέρχονται από χώρες εκτός Ε.Ε. πρέπει να εκτελωνιστούν και να καταβληθούν οι αναλογούσες δασμολογικές ή άλλες (λ.χ. φορολογικές) επιβαρύνσεις, οι οποίες ρυθμίζονται με βάση τις διεθνείς συμφωνίες που έχει συνάψει η Ε.Ε. και τις γενικές δασμολογικές προβλέψεις του ΠΟΕ. Ολόκληρο το κοινό εξωτερικό δασμολόγιο της Ε.Ε., καθώς και τα διάφορα μέτρα που ισχύουν αναφορικά με τις εισαγωγές από τρίτες χώρες, αλλά και σχετικά με τα καθεστάτα εξαγωγής αγαθών και υπηρεσιών από την Ε.Ε. μπορούν να εντοπιστούν στην ιστοσελίδα της Ευρ. Επιτροπής "Access 2 Markets" στη διεύθυνση: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/home>.

- **Εναρμονισμένοι κανόνες**

Εφ' όσον τα προϊόντα πληρούν τους εναρμονισμένους κανόνες της Ε.Ε. μπορούν να τεθούν σε καθεστώς ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της Ε.Ε. Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορεί να τεθεί κανένας περιορισμός, όπως λ.χ. στην ποσότητα των πωλήσεων. Οι εναρμονισμένοι κανόνες της Ε.Ε. βασίζονται σε μία σειρά προϋποθέσεων που αποσκοπούν στην προστασία των καταναλωτών, της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος.

- **Μη εναρμονισμένοι κανόνες**

Εφ' όσον τα προϊόντα δεν υπόκεινται σε εναρμονισμένους κανόνες της Ε.Ε., ενδεχομένως υπόκεινται σε εθνικούς κανόνες. Σε αυτή την περίπτωση, εξακολουθεί να υφίσταται το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων στον χώρο της Ε.Ε., του ΕΟΧ και της Τουρκίας, με βάση την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης.

- **Περιορισμοί που βασίζονται σε εθνικούς κανόνες**

Τα προϊόντα μπορεί να εξακολουθούν να υπόκεινται σε περιορισμούς για λόγους δημοσίου συμφέροντος – ειδικότερα, για λόγους προστασίας της υγείας και της ζωής των

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ανθρώπων, των ζώων ή των φυτών, του περιβάλλοντος, της δημόσιας ασφάλειας ή των χρηστών ηθών. Οι κρατικές Αρχές πρέπει να μπορούν να αποδείξουν ότι οι περιορισμοί αυτοί στην ελεύθερη κυκλοφορία είναι δικαιολογημένοι και αναλογικοί, όπως η υποβολή σε διαδικασία προηγούμενης έγκρισης ορισμένων προϊόντων που παρουσιάζουν πραγματικό κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία.

• **Δικαίωμα ελεύθερης διαμετακόμισης**

Το δικαίωμα ελεύθερων συναλλαγών εμπεριέχει επίσης το δικαίωμα ελεύθερης διαμετακόμισης σε ολόκληρο το έδαφος της Ε.Ε., του ΕΟΧ και της Τουρκίας. Όταν ένα προϊόν - ακόμη κι αν έχει παραχθεί εκτός Ε.Ε. - εισαχθεί στην Ε.Ε., μπορεί στη συνέχεια να μεταφερθεί ελεύθερα σε οποιοδήποτε μέρος της Ε.Ε. (καθεστώς ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

→ **Ξένες επενδύσεις στην Ισπανία**

Η διεθνής οικονομική κρίση που ξεκίνησε στα τέλος της δεκαετίας του 2000 είχε ως αποτέλεσμα να μειωθούν οι εισροές των ξένων επενδύσεων από τη μέγιστη τιμή των €30,2 δισ. το 2008, σε €12,6 δισ. το 2010. Κατά τα επόμενα έτη οι εισροές επενδύσεων στην Ισπανία, με αξιόλογες αυξομειώσεις, ακολούθησαν ωστόσο συνολικά αυξητική πορεία, φθάνοντας στο εξαιρετικά υψηλό επίπεδο των €55,6 δισ. το 2018, ενώ το 2022 ανήλθαν σε €34,2 δισ. Στον κατωτέρω πίνακα βλέπουμε την εξέλιξη των αποθεμάτων άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ισπανία, καθώς και των ισπανικών επενδύσεων στο εξωτερικό, κατά την περίοδο 2016-2021 (τελευταία χρονιά για την οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία stock επενδύσεων).

Επενδύσεις από και προς την Ισπανία

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (συνολικά κεφάλαια – απόθεμα τέλος έτους αναφοράς) σε εκατ. ευρώ	393.308,2	413.874,2	471.201,2	487.985,2	508.809,8	529.876,8
Άμεσες επενδύσεις της χώρας στο εξωτερικό (συνολικά κεφάλαια – απόθεμα τέλος έτους αναφοράς) σε εκατ. ευρώ	488.118,8	472.255,4	475.773,1	516.111,0	454.752,7	499.118,5

Πηγή: DataInVex

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Σύμφωνα με τα ισπανικά στατιστικά στοιχεία (Υπουργείου Οικονομίας, Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας / DataInVex), το 2021 το απόθεμα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ισπανία έφθασε τα 529,88 δισ. ευρώ, αυξημένο κατά 4,1% σε σύγκριση με το απόθεμα ξένων επενδύσεων το 2020. Το απόθεμα ισπανικών Άμεσων Επενδύσεων στο εξωτερικό ανήλθε το 2021 σε 499,12 δισ. ευρώ, αυξημένο κατά 9,76% έναντι του 2020.

→ **Αναπτυξιακή νομοθεσία**

Με στόχο την προώθηση των επενδύσεων, της απασχόλησης, της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής ανάπτυξης, το ισπανικό κράτος και οι κρατικές Αρχές έχουν αναπτύξει ευρύ φάσμα μέσων και κινήτρων ενίσχυσης που στοχεύουν ειδικά στην τόνωση της απασχόλησης αορίστου χρόνου, των περιφερειακών επενδύσεων και της έρευνας, της ανάπτυξης και της τεχνολογικής καινοτομίας. Επιπλέον, δεδομένου ότι η Ισπανία είναι κράτος μέλος της Ε.Ε., οι δυνητικοί επενδυτές μπορούν επίσης να έχουν πρόσβαση σε ευρωπαϊκά προγράμματα βοήθειας, τα οποία παρέχουν περαιτέρω κίνητρα για επενδύσεις στην Ισπανία. Θα πρέπει να σημειωθεί η ιδιαίτερη σημασία που έχει το πρόγραμμα "Next Generation EU", ως ειδικός μηχανισμός χρηματοδότησης με στόχο να βοηθήσει τα κράτη μέλη να ανακάμψουν από τις συνέπειες της πανδημίας, με την Ισπανία να είναι ένας από τους κύριους αποδέκτες.

Στις αρχές Οκτωβρίου 2023 η Ευρ. Επιτροπή ενέκρινε προσθήκη στο Σχέδιο Ανάκαμψης της Ισπανίας με σκοπό την κινητοποίηση όλων των διαθέσιμων ευρωπαϊκών πόρων "Next Generation EU" έως το 2026 και την ολοκλήρωση της διαδικασίας εκσυγχρονισμού της ισπανικής οικονομίας που ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη. Το ευρωπαϊκό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την Ισπανία αναμένεται να κινητοποιήσει κονδύλια συνολικού ύψους 163 δισ. ευρώ στο διάστημα 2021-2026, ποσό που αντιπροσωπεύει περισσότερο από το 12% του ισπανικού ΑΕΠ, αθροιστικά με τα κονδύλια 36,7 δισ. ευρώ των διαθρωτικών Ταμείων του δημοσιονομικού πλαισίου 2021-2027. Όπως έχει προαναφερθεί υπό Κεφάλαιο Α σημείο 3, το ισπανικό σκέλος του Σχεδίου Ανάκαμψης PERTE διαθέτει 12 μεγάλα τομεακά επενδυτικά υποπρογράμματα, που περιλαμβάνουν επενδυτικές δράσεις σε στρατηγικούς τομείς της οικονομίας (ανάπτυξη ηλεκτρικών-συνδεδεμένων οχημάτων, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, παραγωγή και αποθήκευση καυσίμου υδρογόνου, υγεία, αγροδιατροφικό τομέα, δέσμες πολιτικών οικονομικής αξιοποίησης ισπανικής γλώσσας, κυκλική οικονομία, ναυτική βιομηχανία, αεροδιαστημική, ψηφιοποίηση διαχείρισης κύκλου

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

νερού, ανάπτυξη βιομηχανίας μικροκυκλωμάτων / ημιαγωγών, κοινωνική οικονομία, απανθρακοποίηση βιομηχανίας).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τον Φεβρουάριο τ.ε. την Έκθεση για το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, η οποία αξιολογεί την πρόοδο του Σχεδίου Ανάκαμψης στο μέσον της περιόδου εφαρμογής του (2021-2026), διαπιστώνοντας σε γενικές γραμμές ότι η Ισπανία, παρά το γεγονός ότι έχει καθυστερήσει την υλοποίηση 62 μέτρων, έχει ωστόσο εκπληρώσει το 66% εκείνων για τα οποία δεσμεύτηκε (121) και το 29,1% του συνόλου (416) που θα πρέπει να υλοποιήσει προκειμένου να εκταμιευθεί ολόκληρο το ποσό που δικαιούται από το Σχέδιο.

Πάντως, η Ισπανία εμφανίζεται στάσιμη ως προς την επίτευξη των ορόσημων και των στόχων σε σχέση με τον προηγούμενο προγραμματισμό, γεγονός που σύμφωνα με την Ευρ. Επιτροπή οφείλεται τόσο στην διεξαγωγή εθνικών εκλογών το καλοκαίρι του προηγούμενου έτους, όσο και στην ρευστή και περίπλοκη κοινοβουλευτική ισορροπία που ακολούθησε. Σημειώνεται ότι η Ισπανία είχε αιτηθεί την τέταρτη εκταμίευση, ύψους 10 δισ. ευρώ στο τέλος του 2023, αλλά η αποτυχία του ισπανικού Κογκρέσου να κυρώσει τη μεταρρύθμιση των επιδομάτων ανεργίας αναμένεται να καθυστερήσει την εκταμίευση κονδυλίων ύψους τουλάχιστον 720 εκατ. ευρώ εξ αυτών. Επιπλέον, η Ισπανία θα πρέπει να αιτηθεί το α' εξάμηνο του 2024 την πέμπτη εκταμίευση (ύψους 7,2 δισ. ευρώ) για την επίτευξη 24 επιπλέον ορόσημων και στόχων.

Η Ευρ. Επιτροπή εκτιμά ότι το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας θα έχει συμβάλει στην αύξηση του ΑΕΠ της Ισπανίας κατά περίπου 3,5% το έτος 2026. Παράλληλα, προβλέπει συνολικές επενδύσεις ύψους 800 δισ. ευρώ, εκ των οποίων περίπου 225 δισ. ευρώ έχουν εκταμιευθεί για τη στήριξη των οικονομιών της ΕΕ, με την Ισπανία να έχει ήδη λάβει τρεις πληρωμές ύψους 37,036 δισ. ευρώ. Τα στοιχεία αυτά κατατάσσουν την Ισπανία μεταξύ των κυριότερων δικαιούχων του Σχεδίου μέχρι σήμερα, ενώ έχει επίσης επιτύχει το δεύτερο μεγαλύτερο αριθμό ορόσημων και στόχων, μετά την Ιταλία.

Τον Απρίλιο 2024, το ισπανικό Υπουργικό Συμβούλιο έδωσε την οριστική του έγκριση στη δημιουργία νέου επενδυτικού Ταμείου, αποκαλούμενου «Ταμείο Συνεπένδυσης» ("Fondo de Coínversión" - Foco), εξοπλισμένου με χρηματοδοτικά κεφάλαια ύψους 2 δισ. ευρώ, που θα τροφοδοτείται με πιστωτικά κονδύλια της Ε.Ε. και με σκοπό έως το 2026 να διοχετεύει

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

πόρους σε χρηματοοικονομικά μέσα ή σε εταιρείες που αναπτύσσουν επενδυτικά έργα σε ολόκληρη την Ισπανική Επικράτεια. Τα εν λόγω πιστωτικά κονδύλια θα προέρχονται από κεφάλαια που διατίθενται στην Ισπανία στο πλαίσιο του Σχεδίου Ανάκαμψης ("Next Generation EU"). Το νέο Ταμείο στοχεύει εξάλλου στην προσέλκυση και ξένων επενδυτικών κεφαλαίων στην Ισπανία. Τα χρηματοδοτούμενα από το νέο Ταμείο έργα στοχεύουν να προσελκύσουν ξένες επενδύσεις που συμβάλλουν στη μεταμόρφωση της οικονομίας, με ιδιαίτερη επικέντρωση σε τομείς που θεωρούνται στρατηγικής σημασίας, όπως η περιβαλλοντική και ψηφιακή μετάβαση.

Η διαχείριση του Ταμείου Συνεπένδυσης έχει ανατεθεί στο δημόσιο επενδυτικό Ταμείο COFIDES, οι δε επενδύσεις κεφαλαίου μέσω του νέου Ταμείου θα γίνονται κατά κύριο λόγο, πάντα υπό καθεστώς «συνεπένδυσης» με ξένους επενδυτές, του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Υπό το νέο σχήμα, οι εκάστοτε «συνεπενδυτές» θα πρέπει να συνεισφέρουν, για κάθε συναλλαγή, επενδυτικά κεφάλαια τουλάχιστον ισοδύναμα με τη συνεισφορά του Ταμείου FOCO. Το νέο Ταμείο μπορεί να πραγματοποιεί άμεσες επενδύσεις σε εταιρείες, ενώ θα αναλαμβάνει επίσης συμμετοχές σε επενδυτικά οχήματα που υποστηρίζουν νέες επενδύσεις στην Ισπανία στους τομείς που αποτελούν στόχους του Ισπανικού Σχεδίου Ανάκαμψης.

Το 2021 δημοσιεύθηκε το κυβερνητικό αναπτυξιακό σχέδιο "Ισπανία 2050", το οποίο αποτελεί το μακροχρόνιο πρόγραμμα για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων σε χρονικό ορίζοντα επομένων 30 ετών. Το Σχέδιο αυτό έχουν επιμεληθεί πάνω από 100 ειδικοί σε διάφορα θέματα, όπως οικονομολόγοι, κοινωνιολόγοι, θετικοί επιστήμονες, ειδικοί για την πράσινη ανάπτυξη και άλλους τομείς, ενώ είναι υπό διαρκή δημόσια συζήτηση για όλα τα θέματα, στην οποία μπορούν να συμμετέχουν όλοι οι πολίτες καθώς και άλλοι οργανισμοί και πανεπιστήμια όπως και Μ.Κ.Ο.

Το Ισπανικό κράτος παρέχει κίνητρα στις επιχειρήσεις τόσο για πρόσληψη εργαζομένων όσο και για εκπόνηση / υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης, παρέχοντας σειρά χρηματοδοτήσεων, φοροαπαλλαγών, καθώς και εκπνώσεων εισφορών κοινωνικών ασφαλίσεων. Επίσης, το Ισπανικό κράτος παρέχει οικονομικές ενισχύσεις και φορολογικά οφέλη για δραστηριότητες που ασκούνται σε ορισμένους κλάδους προτεραιότητας για την οικονομική ανάπτυξη. Επιπλέον και οι περιφερειακές Κυβερνήσεις των Αυτόνομων Κοινοτήτων παρέχουν παρόμοια κίνητρα για τους περισσότερους από τους εν λόγω

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

κλάδους. Οι οικονομικές ενισχύσεις από την κεντρική Κυβέρνηση περιλαμβάνουν μη επιστρεφόμενες και μερικώς επιστρεφόμενες επιδοτήσεις, καθώς και ελαφρύνσεις τόκων για δάνεια που έχουν λάβει οι δικαιούχοι, όπως και οποιονδήποτε συνδυασμό των ανωτέρω. Τα κύρια κρατικά προγράμματα που υποστηρίζουν τα έργα βιομηχανικής ανάπτυξης για την υποστήριξη της καινοτομίας που ισχύουν σήμερα είναι για τους ακόλουθους κλάδους: (α) έρευνα, ανάπτυξη και τεχνολογική καινοτομία, (β) τουριστική βιομηχανία, (γ) οπτικοακουστική βιομηχανία, (δ) άλλες ειδικές βιομηχανίες όπως οι εξορύξεις, οι βιομηχανικές επενδύσεις, η φαρμακοβιομηχανία.

Αναπτυξιακά κίνητρα χορηγούνται επίσης σε τοπικό επίπεδο, τόσο από την Κεντρική Κυβέρνηση όσο και από τοπικές Κυβερνήσεις Αυτόνομων Κοινοτήτων. Τα περιφερειακά κίνητρα είναι οικονομικές επιδοτήσεις που χορηγούνται από το ισπανικό κράτος σε παραγωγικά επενδυτικά σχέδια που πραγματοποιούνται σε προκαθορισμένες περιοχές της χώρας για την προώθηση και την εδραίωση της άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας και για την ενίσχυση της δημιουργίας και διατήρησης θέσεων εργασίας σε αυτές τις περιοχές. Στόχος είναι η άμβλυση των υφιστάμενων εδαφικών ανισορροπιών και η ενίσχυση του ενδογενούς ανθρώπινου και υλικού δυναμικού περιοχών με χαμηλότερο επίπεδο ανάπτυξης. Η Κυβέρνηση χορηγεί τέτοιου είδους ενισχύσεις σύμφωνα με την οριοθέτηση των επιλέξιμων περιοχών και τα μέγιστα όρια ενίσχυσης που ορίζονται από την Ευρ. Επιτροπή για τις περιφερειακές κρατικές ενισχύσεις. Όπως προαναφέρθηκε, τα εν λόγω κίνητρα συνίστανται σε οικονομικές ενισχύσεις για τη χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων που δημιουργούν θέσεις εργασίας, σε περιοχές με χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης ή λιγότερο ευνοημένες περιοχές με ειδικές συνθήκες. Οι εν λόγω ενισχύσεις παρέχονται υπό την προϋπόθεση ότι αφορούν: (i) την έναρξη λειτουργίας νέας βιομηχανικής εγκατάστασης, (ii) την επέκταση ήδη εγκατεστημένης δραστηριότητας ή την έναρξη νέας ή (iii) τον εκσυγχρονισμό εγκαταστάσεων.

Ορισμένες ισπανικές Αυτόνομες Κοινότητες παρέχουν επίσης παρόμοια κίνητρα, σε μικρότερη κλίμακα, για επενδύσεις που πραγματοποιούνται στις περιφέρειές τους. Οι Αυτόνομες Κοινότητες ουσιαστικά χορηγούν επενδυτικά κίνητρα σε τομείς που δεν καλύπτονται από την κρατική νομοθεσία, αλλά περιλαμβάνονται στους «χάρτες» περιφερειακής οικονομικής βοήθειας της Ε.Ε. Τα περισσότερα κίνητρα των Αυτόνομων Κοινοτήτων χορηγούνται σε ετήσια βάση. Τα κύρια αναπτυξιακά κίνητρα που χορηγούν οι

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Αυτόνομες Κοινότητες συνοψίζονται σε μη επιστρεπτές επιδοτήσεις, ειδικούς ευνοϊκούς όρους για δάνεια και πιστώσεις, συνδρομή υπηρεσιών τεχνικών συμβουλών και κατάρτισης, φορολογικά κίνητρα, παροχή εγγυήσεων, ελαφρύνσεις εισφορών κοινωνικής ασφάλισης.

Η Αυτόνομη Κοινότητα των Καναρίων Νήσων απολαμβάνει παραδοσιακά καθεστώς εμπορικής ελευθερίας που συνεπάγεται λιγότερες έμμεσες φορολογικές πιέσεις και αποκλεισμό από τη σφαίρα ορισμένων κρατικών μονοπωλίων. Αυτές οι συνθήκες οδήγησαν σε ένα οικονομικό και φορολογικό σύστημα διαφορετικό από αυτό που εφαρμόζεται στην υπόλοιπη Ισπανία, εγκαθιδρύοντας καθεστώς «Ειδικής Ζώνης». Η κεντρική Κυβέρνηση έχει αυξήσει όσο το δυνατόν περισσότερο την ευελιξία σε σχέση με τη λειτουργία των περιφερειακών κινήτρων και τον εντοπισμό επενδύσεων στις Κανάριες Νήσους, μην επιβάλλοντας παρά μόνο τους απαραίτητους περιορισμούς που ορίζονται από την ενωσιακή νομοθεσία και παρέχοντας προτιμησιακή μεταχείριση στις επενδύσεις στην εν λόγω νησιωτική περιφέρεια, απαιτώντας ελάχιστο επίπεδο επένδυσης χαμηλότερο από αυτό που έχει καθοριστεί για την υπόλοιπη Ισπανία.

Σημαντική πτυχή της ισπανικής αναπτυξιακής πολιτικής αποτελεί η Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (AECID), η οποία μέσω συνεργασιών σε διμερές και πολυμερές επίπεδο προωθεί και υποστηρίζει την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης των ΗΕ, επικεντρωνόμενη σε τέσσερα βασικά σημεία: τους πολίτες, το περιβάλλον, την ευημερία και την ειρήνη. Μεγάλη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη και την ευημερία της Λατινικής Αμερικής, της ηπειρωτικής Αφρικής καθώς και της λωρίδας Sahel και της Βορειοδυτικής Αφρικής. Για την καλύτερη αξιοποίηση και εφαρμογή αυτών των σχεδίων, το σχέδιο διαχωρίζει τις χώρες των ανωτέρω γεωγραφικών ζωνών σε λιγότερο ανεπτυγμένες, μεσαίου εισοδήματος και ανεπτυγμένων χώρες. Στις αρχές 2023 (τέλος Φεβρουαρίου) τέθηκε σε ισχύ νέα νομοθεσία για την αναπτυξιακή συνεργασία, η οποία αυξάνει τους πόρους από τον κρατικό προϋπολογισμό για έργα αναπτυξιακής συνεργασίας στο 0,7% του ΑΕΠ έως το 2030, προσδιορίζει γεωγραφικές περιοχές και χώρες προτεραιότητας, μεταξύ των οποίων η Δυτική Αφρική, ενώ επίσης αυξάνει και ενισχύει τα διαθέσιμα αναπτυξιακά χρηματοδοτικά εργαλεία, με κύριους τομείς προτεραιότητας για την αναπτυξιακή συνεργασία στη Δυτική Αφρική την διατροφική ασφάλεια, την ενεργειακή μετάβαση, την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, την

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

διασυνδεσιμότητα (connectivity) και την ενδυνάμωση της κοινωνικής θέσης των γυναικών.

Λεπτομερή πληροφόρηση αναφορικά με την αναπτυξιακή νομοθεσία της Ισπανίας και τα διαφόρων ειδών κίνητρα που παρέχονται σε εγχώριους και αλλοδαπούς επενδυτές περιέχονται στον ιστότοπο του Οργανισμού Εξαγωγών και Επενδύσεων (ICEX) στη διεύθυνση: <https://www.guidetobusinessinspain.com/en/4-investment-aid-and-incentives-in-spain>. Επιπλέον, πληροφόρηση σχετικά με τα προγράμματα διεθνούς αναπτυξιακής συνεργασίας της Ισπανίας εντοπίζονται στην ιστοσελίδα της AECID, στη διεύθυνση: <https://www.aecid.es/inicio> (στην ισπανική).

→ **Καθεστώς ιδιωτικοποιήσεων**

Αρμόδια για τις ιδιωτικοποιήσεις στην Ισπανία είναι η Κρατική Εταιρεία Βιομηχανικών Συμμετοχών (Sociedad Estatal de Participaciones Industriales-SEPI), η οποία ιδρύθηκε το 1995, είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και ανήκει στο Υπουργείο Οικονομικών και Δημόσιας Διοίκησης. Επιπλέον, το Συμβούλιο Ιδιωτικοποιήσεων (Consejo Consultivo de Privatizaciones-CCP) παίζει καίριο ρόλο στις πραγματοποιούμενες ιδιωτικοποιήσεις, με τις συμβουλευτικές αρμοδιότητες και την εξειδικευμένη γνώση που διαθέτει. Η Συμφωνία του Υπουργικού Συμβουλίου της 28^{ης} Ιουνίου 1996, καθιέρωνε ως διαχειριστές της διαδικασίας ιδιωτικοποιήσεων σειρά κρατικών φορέων, ωστόσο οι αναμορφώσεις του δημόσιου επιχειρηματικού τομέα που ακολούθησαν είχαν ως συνέπεια σήμερα ο μοναδικός διαχειριστής με ενεργό ρόλο να είναι η Κρατική Εταιρεία Βιομηχανικών Συμμετοχών.

Ο ρόλος του διαχειριστή είναι η σχεδίαση της διαδικασίας πώλησης και η σύναψη συμφωνίας με την εταιρεία, υπό την αίρεση αναγνώρισής της από το Υπουργικό Συμβούλιο, καθώς και γνωμοδότησης του Συμβουλίου Ιδιωτικοποιήσεων. Ο φάκελος με τις πληροφορίες σχετικά με την εξέλιξη της διαδικασίας και την συγκεκριμένη πρόταση πώλησης, αποστέλλεται στο Συμβούλιο Ιδιωτικοποιήσεων προς ανάλυση και αξιολόγηση. Το Συμβούλιο Ιδιωτικοποιήσεων εκπονεί γνωμοδότηση ως προς το βαθμό επάρκειας της διαδικασίας, με κριτήριο τις αρχές της διαφάνειας, της συναίνεσης και της δημοσιότητας. Επιπρόσθετα προβαίνει σε συστάσεις με σκοπό τη βέλτιστη εφαρμογή της πρότασης. Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ο ρόλος του Συμβουλίου Ιδιωτικοποιήσεων είναι

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

συμβουλευτικός και μη δεσμευτικός και ως εκ τούτου δεν συμμετέχει άμεσα στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις διαδικασίες ιδιωτικοποίησης.

Η γνωμοδότηση του Συμβουλίου διαβιβάζεται στον διαχειριστή, ο οποίος είναι επιφορτισμένος να προβεί σε τελική αξιολόγηση της πρότασης ιδιωτικοποίησης, καθώς και στον αντίστοιχο Υπουργό, ο οποίος θα μεριμνήσει για την κοινοποίηση στην Επιτροπή της Κυβέρνησης που είναι αρμόδια για Οικονομικά θέματα, με στόχο την εν συνεχεία εισαγωγή του ζητήματος στο Υπουργικό Συμβούλιο με σκοπό την οριστική έγκριση από αυτό. Επισημαίνεται ότι ο διαχειριστής και σε τελευταίο βαθμό το Υπουργικό Συμβούλιο συνιστούν τα αρμόδια εκτελεστικά όργανα της ιδιωτικοποίησης.

Το Συμβούλιο Ιδιωτικοποιήσεων δημοσιεύει τις γνωμοδοτήσεις του και τα σχετικά δελτία Τύπου στα μέσα ενημέρωσης, καθώς και μέσω της ιστοσελίδας του www.ccp.es. Πέραν του Συμβουλίου, το οποίο δρα στο στάδιο πριν την ολοκλήρωση της ιδιωτικοποίησης, υπάρχουν επίσης όργανα τα οποία αναλαμβάνουν και διεκπεραιώνουν εκ των υστέρων έλεγχο της ιδιωτικοποίησης, εξετάζοντας τις συνέπειές της από τη σκοπιά της νομιμότητας και με οικονομικά κριτήρια.

→ **Πιστοληπτική ικανότητα χώρας-κίνδυνοι / προοπτικές**

Ιδιαίτερα κατά το πρώτο κύμα της πανδημίας, η Ισπανία ήταν η χώρα που είχε πληγεί περισσότερο από κάθε άλλη στην Ευρώπη από αυτήν. Το 2020 διακόπηκε η πορεία ανάκαμψης από την οικονομική κρίση που είχε ξεκινήσει από το έτος 2013, γεγονός που οφείλεται αποκλειστικά στις επιπτώσεις της πανδημίας στην εθνική οικονομία. Συγκεκριμένα, η ισπανική οικονομία συρρικνώθηκε κατά 11,2%, σημειώνοντας τη μεγαλύτερη ύφεση στην Ευρώπη και τη δεύτερη μεγαλύτερη παγκοσμίως. Το ΑΕΠ μειώθηκε στα επίπεδα των 1,12 τρισ. ευρώ, ενώ το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας επίσης σημείωσε σημαντική μείωση, της τάξης του 12%. Το 2021 η οικονομία ξεκίνησε να ανακάμπτει, σημειώνοντας μεγέθυνση κατά 6,4%, ενώ και το 2022 η ισπανική οικονομία κατέγραψε μεγέθυνση της τάξεως του 5,8%, παρά τις δυσοίωνες εκτιμήσεις που ακολούθησαν το ξέσπασμα του πολέμου στην Ουκρανία και την εκρηκτική άνοδο των τιμών της ενέργειας από τις αρχές του έτους. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Εθνικού Ινστιτούτου Στατιστικής (INE) και της Κεντρικής Τράπεζας Ισπανίας, οι ετήσιοι ρυθμοί ανάπτυξης της ισπανικής

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

οικονομίας κατά τα τέσσερα επιμέρους τρίμηνα του 2023 ανήλθαν αντίστοιχα σε 4,1%, 2%, 1,9% και 2%, με αποτέλεσμα ο συνολικός ρυθμός ανάπτυξης να περιοριστεί σε σύγκριση με την προηγούμενη διετία, ανερχόμενος σε 2,5%.

Σημαντικό πρόβλημα για την ισπανική οικονομία αποτελεί διαχρονικά η ανεργία, παρά τις συστηματικές προσπάθειες των ισπανικών Κυβερνήσεων της τελευταίας δεκαετίας να την μειώσουν. Το 2020 ο σχετικός δείκτης έφθασε στο 15,5%, το 2021 μειώθηκε ελαφρά σε 14,8%, ενώ το 2022 ανήλθε σε 12,9% και το 2023 σε 12,1%. Ο πληθωρισμός, ο οποίος είχε καταγράψει σημαντική άνοδο στη διάρκεια του 2022 κυρίως εξαιτίας του ξεσπάσματος του πολέμου στην Ουκρανία, στη συνέχεια έδειξε τάσεις αποκλιμάκωσης, με τον ετήσιο ρυθμό πληθωρισμού το 2022 να ανέρχεται σε 8,4%, ενώ το 2023 ο μέσος πληθωρισμός ανήλθε σε 3,6%, ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, των μέτρων που είχε λάβει η ισπανική Κυβέρνηση με σκοπό την δραστική μείωσή του, όπως η υιοθέτηση χαμηλότερων συντελεστών ΦΠΑ στα τρόφιμα και την ενέργεια. Το δημόσιο χρέος της Ισπανίας εξακολουθεί να υπερβαίνει το 100% του ΑΕΠ, ανερχόμενο σε 111,6% του ΑΕΠ στο τέλος του 2022 και σε 107,7% του ΑΕΠ στο τέλος του 2023, ανερχόμενο τον Δεκέμβριο 2023 στο επίπεδο των 1,574 τρισ. ευρώ. Η ισπανική Κυβέρνηση καταβάλλει συστηματική προσπάθεια με σκοπό τον ταχύ περιορισμό του, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού Προγράμματος Σταθερότητας και, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Κεντρικής Τράπεζας Ισπανίας, η αναλογία χρέους-ΑΕΠ αναμένεται να ανέλθει σε 106,5% το 2024 και σε 107,2% το 2025. Επισημαίνεται ότι τα μέτρα στήριξης των εισοδημάτων που είχαν ληφθεί κατά την προηγούμενη διετία επιβάρυναν τα ταμεία του Κράτους κατά 22 δισ. ευρώ το 2022 και περίπου 15 δισ. ευρώ το 2023.

Όπως έχει προαναφερθεί, προς το τέλος της προηγούμενης δεκαετίας παρατηρήθηκε στη χώρα πολιτική κρίση, ιδίως μετά τον Οκτώβριο του 2017, όταν η Κοινότητα της Καταλονίας διεξήγαγε μη αναγνωρισμένο δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία της. Στο τέλος του 2019 σχηματίστηκε Κυβέρνηση συνασπισμού υπό το σοσιαλιστικό κόμμα (PSOE), για πρώτη φορά στη χώρα μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας, ενώ το καλοκαίρι 2023 έλαβαν χώρα εθνικές εκλογές, από τις οποίες, έπειτα από μακρά περίοδο πολιτικών ζυμώσεων, προέκυψε νέα Κυβέρνηση συνασπισμού υπό το σοσιαλιστικό κόμμα το Νοέμβριο 2023, με την ενσωμάτωση σε αυτήν πολλών ετερόκλητων πολιτικών δυνάμεων. Αποτέλεσμα της σημαντικότητας καθυστέρησης σχηματισμού νέας Κυβέρνησης, της ανάγκης και της

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

συναφούς δυσκολίας επίτευξης πολλαπλών συμβιβασμών στο πλαίσιο της νέας Κυβέρνησης συνασπισμού, καθώς και της διενέργειας τοπικών εκλογών στις αρχές και στα μέσα του 2024 σε κρίσιμες Αυτόνομες Κοινότητες της χώρας (Γαλικία, Χώρα Βάσκων, Καταλονία), δεν κατέστη εφικτή η ψήφιση κρατικού προϋπολογισμού για το 2024 και το κράτος λειτουργεί με τον προϋπολογισμό του 2023 στον οποίο δόθηκε χρονική παράταση, χωρίς ασφαλώς να έχει τη δυνατότητα η Κυβέρνηση να εφαρμόσει τα περισσότερα από τα στοιχεία του προγράμματός της. Οι στόχοι δημοσιονομικής σταθερότητας και το σχέδιο προϋπολογισμού συνάντησαν ισχυρή αντίσταση στα νομοθετικά σώματα, λόγω της έντονης αντιπαράθεσης μεταξύ Κυβέρνησης και αξιωματικής αντιπολίτευσης.

Στην τριμηνιαία της έκθεση εκτιμήσεων για την πορεία της ισπανικής οικονομίας του περασμένου Μαρτίου, η Τράπεζα Ισπανίας προέβλεψε ρυθμούς ανάπτυξης της τάξεως του 1,9% για το 2024 (κατά 3 δέκατα της ποσοστιαίας μονάδας ανώτερο της προηγούμενης πρόβλεψής της), 1,9% για το 2025 και 1,7% για το 2026, αντίστοιχα. Η Κεντρική Τράπεζα αναφέρθηκε στην ικανοποιητική πορεία ανάπτυξης το δ' τρίμηνο προηγούμενου έτους, καθώς και στον ετήσιο αναπτυξιακό ρυθμό 2,5% που επετεύχθη το 2023, υπερβαίνοντας τις συντηρητικές προβλέψεις και παρά την ενεργειακή κρίση και τις συνέπειες των πολέμων σε Ουκρανία και Λωρίδα Γάζας.

Όσον αφορά τον πληθωρισμό, η Κεντρική Τράπεζα εκτιμά ότι ο ετήσιος ρυθμός του θα ανέλθει σε 2,7% το τρέχον έτος, σε 1,9% το 2025 και σε 1,7% το 2026, αντίστοιχα. Για το 2024, η Τράπεζα Ισπανίας προβλέπει ρυθμούς μεγέθυνσης της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 2,3%, της δημόσιας κατά 1,2%, των επενδύσεων σε πάγια στοιχεία κατά 0,4%, των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών κατά 1,7% και των εισαγωγών κατά 2,1%, ενώ η εγχώρια ζήτηση αναμένεται να αυξηθεί κατά 2%. Ο δείκτης ανεργίας το 2024 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο 11,6%, το δημοσιονομικό έλλειμμα σε 3,5% του ΑΕΠ και το δημόσιο χρέος σε 106,5% του ΑΕΠ. Κρίσιμο παράγοντα θα αποτελέσει η αβεβαιότητα, που θα προκληθεί σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις σε περίπτωση συνέχισης του πολέμου και διατήρησης της αυξητικής τάσης των τιμών των βασικών αγαθών, της ενέργειας και των πρώτων υλών που ενδέχεται να επιφέρουν μείωση της καταναλωτικής δαπάνης. Καθοριστική θα είναι ασφαλώς η συμβολή των χρηματοδοτικών κεφαλαίων που θα

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

διοχετευθούν στη διάρκεια του 2024 στη χώρα στο πλαίσιο του Σχεδίου Ανάκαμψης της Ε.Ε.

Η μακροπρόθεσμη πιστοληπτική αξιολόγηση του Βασιλείου της Ισπανίας είναι: για την Standard & Poor's "A" με σταθερές προοπτικές (από 15/9/2023), για την Moody's "Baa1" με θετικές προοπτικές (από 15/3/2024), για την Fitch "A-" με σταθερές προοπτικές (από 17/11/2023) και για την DBRS "A" με σταθερές προοπτικές (από 1/12/2023).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ – ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ – ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ – ΠΡΟΤΥΠΑ - ΣΗΜΑΤΑ

Οι σπουδαιότερες διεθνείς κλαδικές εμπορικές εκθέσεις διοργανώνονται στην Μαδρίτη και στη Βαρκελώνη. Η συμμετοχή σε αυτές επιχειρήσεων, που ενδιαφέρονται για την αγορά της χώρας θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική. Περισσότερες πληροφορίες ευρίσκονται στις ιστοσελίδες των διοργανωτών: www.ifema.es και www.firabarcelona.com.

Σχετικά με διαγωνισμούς που προκηρύσσονται στην Ισπανία, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να ενημερώνονται από την ηλεκτρονική υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών (Plataforma de Contratación: <https://contrataciondelestado.es>), καθώς επίσης και από την ηλεκτρονική υπηρεσία TED (Tenders Electronic Daily) της Ε.Ε. (<http://ted.europa.eu>). Το TED παρέχει ανοικτή πρόσβαση στις ανακοινώσεις δημοσίων συμβάσεων που προκηρύσσονται στις χώρες μέλη της Ε.Ε. και του ΕΟΧ, οι οποίες δημοσιεύονται καθημερινά στο συμπληρωματικό φύλλο της επίσημης εφημερίδας της Ε.Ε.

Πληροφορίες για πρότυπα και τεχνικούς κανονισμούς είναι διαθέσιμες από την Ισπανική Ένωση Προτύπων και Πιστοποίησης (AENOR: <https://www.en.aenor.com>). Για την κατοχύρωση εμπορικού σήματος στην Ισπανία, οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να απευθύνονται στο Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ε.Ε. (EUIPO: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/el/web/guest/home>).

Για θέματα ευρεσιτεχνιών και σημάτων αρμόδιο είναι το Spanish Patent and Trademark Office (<http://www.oepm.es/en/index.html>), το οποίο υπάγεται στο Υπουργείο Βιομηχανίας και Τουρισμού, ενώ για ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας αρμόδιο είναι και το Υπουργείο Παιδείας, Επαγγελματικής Κατάρτισης και Αθλητισμού

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

(<https://www.educacionfpydeportes.gob.es/portada.html>).

Η ανεύρεση εξειδικευμένου προσωπικού δεν συνιστά πρόβλημα, καθώς η Ισπανία διαθέτει επάρκεια εργατικού δυναμικού και εκτενές δίκτυο γραφείων εύρεσης εργασίας δημόσιων και ιδιωτικών υπαλλήλων (βλ. και ιστοσελίδες: <https://www.sepe.es/HomeSepe/empresas/ofertas-puestos-trabajo-en-empresas/buscador-empleo.html>, <https://asempleo.com>).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ. ΚΛΑΔΟΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Η Ισπανία είναι μέλος της Ε.Ε. από το 1986 και της ευρωζώνης και συνεπώς ισχύουν, εν γένει, οι ίδιες επιχειρηματικές πρακτικές και πρότυπα με τις υπόλοιπες οικονομίες της Ε.Ε.

Παρά την ύφεση της περιόδου 2009-2013 καθώς και της ύφεσης που εκδηλώθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η ισπανική οικονομία παραμένει ανεπτυγμένη, διαφοροποιημένη και ανταγωνιστική. Παρουσιάζει ευκαιρίες και προκλήσεις για εξωστρεφείς ελληνικές επιχειρήσεις.

Κύρια χαρακτηριστικά που της προσδίδουν δυναμικότητα και την καθιστούν ενδιαφέρουσα αγορά- στόχο είναι:

1. το μέγεθος της αγοράς
2. ο υψηλός βαθμός οικονομικής ελευθερίας
3. η παρουσία ανταγωνιστικών επιχειρήσεων
4. τα υψηλά καταναλωτικά πρότυπα
5. η προσέλκυση μεγάλου αριθμού τουριστών
6. η ιδιότητά της ως πύλη για την Λατινική Αμερική
7. η ποιότητα εξειδικευμένων προμηθευτών
8. το ανεπτυγμένο δίκτυο υποδομών

Οι μεγαλύτερες πόλεις είναι η πρωτεύουσα, Μαδρίτη (6,2 εκατ. κάτοικοι), ακολουθούμενη από τη Βαρκελώνη (5,2 εκατ.), οι οποίες αποτελούν τα δύο μεγαλύτερα κέντρα επενδύσεων στην Ισπανία. Ακολουθούν η Βαλένθια (1,6 εκατ.), η Σεβίλλη (1,2 εκατ.), η Μάλαγα (1,2

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

εκατ.), το Μπιλμπάο (1 εκατ.), η Σαραγόσα (700 χιλ.). Η Βαρκελώνη θεωρείται το μεγαλύτερο κέντρο υψηλής τεχνολογίας και νεοφυών τεχνολογικών επιχειρήσεων στην Ισπανία, καθώς και το πέμπτο μεγαλύτερο στην Ευρώπη. Σημειώνεται επίσης ότι η Μαδρίτη, το δεύτερο μεγαλύτερο τεχνολογικό κέντρο νεοφυών επιχειρήσεων στην Ισπανία, βρίσκεται στην ένατη θέση της αντίστοιχης δυτικοευρωπαϊκής κατάταξης, ενώ έχει επίσης καταφέρει να προσελκύσει πολλές επενδύσεις τα τελευταία έτη ιδιαίτερα στον τομέα χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, μετά την έξοδο του Ην. Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Για τις ελληνικές εταιρείες που ενδιαφέρονται να εξάγουν στην Ισπανία, ενδείκνυται να χρησιμοποιήσουν διανομέα ή αντιπρόσωπο με καλή γνώση της τοπικής αγοράς. Οι αντιπρόσωποι μπορούν να προσφέρουν εθνική ή πιο περιορισμένη γεωγραφική κάλυψη. Εταιρείες που σχεδιάζουν πιο ουσιαστικές επενδύσεις δύνανται να συμπράξουν με ισπανικές εταιρείες ή να ιδρύσουν εταιρεία με μερική ή πλήρη κυριότητα. Η είσοδος στην ισπανική αγορά προϋποθέτει προηγούμενη έρευνα αγοράς. Το Γραφείο ΟΕΥ της Ελληνικής Πρεσβείας συνδράμει ενδιαφερόμενες ελληνικές επιχειρήσεις και στην κατεύθυνση αυτή.

Συνιστάται η χρήση νομικής αρωγής προ της ολοκλήρωσης συμφωνιών με αντιπροσώπους. Κάθε περιφέρεια της Ισπανίας έχει το δικό της συμβούλιο εμπορικών αντιπροσώπων, στο οποίο οι ενδιαφερόμενοι εγγράφονται υποχρεωτικά. Οι αντίστοιχες ιστοσελίδες Μαδρίτης και Βαρκελώνης είναι www.coaccm.org, www.coacb.com.

Βασική γλώσσα εργασίας είναι η ισπανική (μολονότι ορισμένες από τις Αυτονομίες έχουν τη δική τους, όπως η Γαλικία, Χώρα των Βάσκων και Καταλονία). Οι περισσότερες εκ των μεγάλων ισπανικών επιχειρήσεων έχουν προσωπικό με σχετική ευχέρεια επικοινωνίας στην αγγλική γλώσσα, δεν ισχύει όμως το ίδιο για τις μικρότερου μεγέθους εταιρείες. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να υπάρχει μέριμνα μετάφρασης-διερμηνείας για τη σύνταξη αλληλογραφίας και τη δια ζώσης επικοινωνία, ιδίως κατά το αρχικό στάδιο της συνεργασίας. Τα προγράμματα προβολής και διαφήμισης θα πρέπει, επίσης, να είναι προσαρμοσμένα στα ισπανικά (χρήσιμες κλαδικές επαφές είναι διαθέσιμες από την Ένωση Διαφημιστών Ισπανίας, www.anunciantes.com).

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας – Ισπανίας, 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Ελληνικές εξαγωγές (εκατ. €)	1.117,44	1.140,75	1.193,70	2.108,93	2.072,64
Ελληνικές εισαγωγές (εκατ. €)	2.064,58	1.705,66	2.329,39	2.841,23	3.030,69
Εμπορικό ισοζύγιο (εκατ. €)	-947,14	-564,91	-1.135,69	-732,30	-958,05

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Έπειτα από την επανεκκίνηση των οικονομιών μετά την πανδημία, το διμερές εμπόριο μεταξύ Ελλάδας και Ισπανίας όχι μόνο επέστρεψε στα προ πανδημίας επίπεδα αλλά παράλληλα έφθασε και ιστορικά υψηλά. Το 2023 οι ελληνικές εξαγωγές προς Ισπανία ανήλθαν στα 2,07 δισ. ευρώ, καταγράφοντας ελαφρά μείωση της τάξεως του 1,17% έναντι του 2022 (προσωρινά στοιχεία ΕΛ.ΣΤΑΤ.). Επίσης, το ύψος των ελληνικών εισαγωγών από Ισπανία ανήλθε το 2023 σε 3,03 δισ. ευρώ, καταγράφοντας άνοδο 6,7% έναντι του 2022 (προσωρινά στοιχεία ΕΛ.ΣΤΑΤ.). Το διμερές εμπορικό ισοζύγιο κατά το 2023 που έφθασε τα 958,05 εκατ. ευρώ, παρουσίασε έλλειμμα για την Ελλάδα, αυξημένο κατά 30,8% έναντι του 2022 (είχε ανέλθει σε 0,732 δισ. ευρώ). Κατά το 2023, ο διμερής όγκος συναλλαγών εμφανίστηκε αισθητά αυξημένος κατά 3,1% (στα 5,1 δισ. ευρώ, έναντι 4,95 δισ. ευρώ το 2022).

ΤΑ 5 ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΕΞΑΓΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ (CN4)

Τετραψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	2022		2023		Μεταβολή στην αξία
	Αξία (σε ευρώ)	% στο σύνολο	Αξία (σε ευρώ)	% στο σύνολο	
[2710] Λάδια από πετρέλαιο ή από ασφαλούχα ορυκτά (εκτός από ακατέργαστα λάδια)	569.448.739	27,0%	337.554.118	16,3%	-40,72%
[0302] Ψάρια, βρώσιμα, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη	209.069.789	9,9%	195.698.915	9,4%	-6,40%
[8471] Μηχανές επεξεργασίας δεδομένων, αυτόματες, και μονάδες αυτών	271.588.778	12,9%	188.144.899	9,1%	-30,72%
[3004] Φάρμακα (εκτός από τα προϊόντα των κλάσεων 3002, 3005 ή 3006)	84.812.311	4,0%	140.962.138	6,8%	+66,20%
[7606] Ελάσματα και ταινίες, από αργίλιο, με πάχος > 0,2 mm	89.970.487	4,3%	110.770.709	5,3%	+23,12%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΤΑ 5 ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ (CN4)

Τετραψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	2022		2023		Μεταβολή στην αξία
	Αξία (σε ευρώ)	% στο σύνολο	Αξία (σε ευρώ)	% στο σύνολο	
[8703] Επιβατικά αυτοκίνητα και άλλα αυτοκίνητα οχήματα κατασκευασμένα κυρίως για τη μεταφορά προσώπων	149.096.828	5,2%	401.558.061	13,2%	+169,33%
[6204] Κουστόμια-ταγιέρ, σύνολα, ζακέτες, φορέματα, φούστες, φούστες-παντελόνια, παντελόνια μακριά, φόρμες με τιράντες και παντελόνια κοντά, για γυναίκες ή κορίτσια	100.729.588	3,5%	119.333.284	3,9%	+18,47%
[0201] Κρέατα βοοειδών, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη	107.214.941	3,8%	93.099.512	3,1%	-13,17%
[2710] Λάδια από πετρέλαιο ή από ασφαλούχα ορυκτά (εκτός από ακατέργαστα λάδια)	234.952.884	8,3%	89.815.290	3,0%	-61,77%
[0203] Κρέατα χοιροειδών, νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη ή κατεψυγμένα	42.418.594	1,5%	69.566.883	2,3%	+64,00%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

ΕΜΠΟΡΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Εισπράξεις (αξία σε εκατ. ευρώ)	465,7	570,5	620,9	356,5	565,2	888,4	956,0
Πληρωμές (αξία σε εκατ. ευρώ)	236,9	289,2	341,8	226,8	291,9	359,7	431,2
Ισοζύγιο υπηρεσιών (αξία σε εκατ. ευρώ)	+228,8	+281,3	+279,1	+129,7	+273,3	+528,7	+524,8

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

Αναφορικά με το ισοζύγιο υπηρεσιών, αυτό είναι πλεονασματικό για την Ελλάδα. Το 2023, το πλεόνασμα εμφανίστηκε σημαντικά αυξημένο σε σύγκριση με το 2022 και τις προηγούμενες χρονιές, εκτοξευόμενο σε επίπεδα άνω των 500 εκατ. ευρώ. Οι εισπράξεις αυξήθηκαν κατά 7,6% φθάνοντας τα 956 εκατ. ευρώ, ενώ οι πληρωμές αυξήθηκαν κατά 19,9% φθάνοντας τα 431,2 εκατ. ευρώ.

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ

	2018	2019	2020	2021	2022*	2023*
Ροές (σε εκατ. ευρώ)	0,2	5,71	3,89	3,41	1,85	-3,12
Απόθεμα (σε εκατ. ευρώ)	96,70	72,77	135,29	142,96	34,83	-

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

*Προσωρινά στοιχεία

Το απόθεμα των ελληνικών επενδύσεων στην Ισπανία το 2022 ανήλθε σε μόλις 34,83 εκατ. ευρώ. Οι ροές ελληνικών επενδύσεων προς Ισπανία τα τελευταία τρία έτη ανήλθαν σε 3,41, 1,85 και -3,12 εκατ. ευρώ αντίστοιχα. Οι ελληνικές εταιρείες να δραστηριοποιούνται στους τομείς τροφίμων, ιχθυοκαλλιέργειας, επεξεργασίας πρώτων υλών, τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού, τουριστικών υποδομών, συστημάτων άρδευσης, αξεσουάρ ένδυσης, συσκευασίας, λιανεμπορίου, ηλεκτρονικών πληρωμών.

ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

	2018	2019	2020	2021	2022*	2023*
Ροές (σε εκατ. ευρώ)	26,05	231,63	50,56	59,89	178,57	-54,75
Απόθεμα (σε εκατ. ευρώ)	685,78	702,68	992,58	897,32	1.075,99	-

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

*Προσωρινά στοιχεία Τραπέζης Ελλάδος

Το απόθεμα των ισπανικών επενδύσεων στην Ελλάδα το 2022 ανήλθε σε 1,08 δισ. ευρώ, καθιστώντας την Ισπανία 12^η μεταξύ των κορυφαίων ξένων επενδυτών στη χώρα μας. Οι ισπανικές επενδύσεις επικεντρώνονται στους τομείς: ενέργειας, λιανεμπορίου, διαχείρισης ξενοδοχείων, κατασκευών - δομικών υλικών, τηλεπικοινωνιακών υποδομών, ιχθυοκαλλιέργειών, καλλυντικών. Οι ροές ισπανικών επενδύσεων προς Ελλάδα εμφάνισαν σημαντική άνοδο τη διετία 2019-2020, όταν εμφανίστηκαν συνολικές εισροές ισπανικών κεφαλαίων στη χώρα μας της τάξεως των 282,2 εκατ. ευρώ. Το 2021 παρατηρήθηκαν εισροές ισπανικών κεφαλαίων ύψους 50,6 εκατ., το 2021 59,89 εκατ. ευρώ, το 2022 178,57 εκατ. ευρώ, ενώ το 2023 καταγράφηκε εκροή ισπανικών επενδυτικών κεφαλαίων της τάξεως των 54,75 εκατ. ευρώ.



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Αφίξεις από την Ισπανία στην Ελλάδα (χιλ. επισκέπτες)	225,72	282,87	74,64	141,23	290,74	360,11
Ποσοστό στο σύνολο των αφίξεων	0,68%	0,83%	1,01%	0,93%	0,97%	1,00%
Μεταβολή	+37,6%	+25,3%	-73,6%	+89,2%	+105,9%	+23,9%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Οι αφίξεις των Ισπανών τουριστών στην Ελλάδα αποτελούν μικρό ποσοστό, συγκεκριμένα το 1% του συνόλου των αφίξεων και το 1,83% των αφίξεων τουριστών από χώρες Ε.Ε. για το 2023. Όσον αφορά τις εισπράξεις της Ελλάδας από την ανωτέρω κατηγορία ταξιδιωτών, αυτές έφθασαν τα 197,1 εκατ. ευρώ το 2023, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 9,7% έναντι του 2022. Η δαπάνη ανά ταξίδι μειώθηκε το 2023 στα 547,2 από 618 ευρώ το 2022, παραμένοντας σε επίπεδα χαμηλότερα του 2019.

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η. ΧΡΗΣΙΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Ο κατάλογος που ακολουθεί είναι ενδεικτικός.

1. Ελληνικές Αρχές

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗ ΜΑΔΡΙΤΗ

Τηλ.: +34 915644653, Φαξ: +34 915644668
Avenida Doctor Arce, 24, Madrid, 28002

gremb.mad@mfa.gr

Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

Τηλ.: +34 915644592, Φαξ: +34 915645932
Avenida Doctor Arce, 24, Madrid, 28002

ecocom-madrid@mfa.gr

Προξενικό Γραφείο

Τηλ.: +34 915644653 Φαξ: +34 915641601
Avenida Doctor Arce, 24, Madrid, 28002

grcon.mad@mfa.gr

Γραφείο Δημόσιας Διπλωματίας

Τηλ.: +34 91 564 58 19 Φαξ: +34 915645819
Avenida Doctor Arce, 24, Madrid, 28002

pdo.mad@mfa.gr

Γραφείο Ακολούθου Άμυνας

Τηλ./Φαξ: +34 915621656
Avenida Doctor Arce, 24, Madrid, 28002

def.attache@embagrec.org

Τμήμα Εκπαίδευσης και Πολιτισμού

Τηλ.: +34 915644653 Φαξ: +34 915644668

gremb.mad@mfa.gr

Ελληνική Κοινότητα Καταλονίας

Carrer de València, 558, 08026 Barcelona

Τηλ.: +34 93 454 90 21 / +34 649 472 452

comgriegabcn@gmail.com, comgregacat.net/gr

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Ελληνική Κοινότητα Μαδρίτης

Τηλ.: +34 913 594 258 / +34 913 454 085

Ελληνική Κοινότητα Αλικάντε

Avda. de Aguilera 36, 1D , Alicante

Τηλ.: +34 646 83 72 55

griegosenalicante@gmail.com, griegosenalicante@gmail.com

Asociación Cultural Heleno – Aragonesa “Pansélinos”

Vía Ramón Pignatelli, 5 – 2ºA, 50007 Zaragoza

Τηλ.: +34 629 722 726, +30 6986 920 952

infopanselinos@gmail.com

sites.google.com/site/asociacionpanselinos/home

Asociación Sociocultural Filohelena “Periplo”

Calle Sancho de Azpeitia, 2, 2º C, 48014 Bilbao, Vizcaya

Τηλ.: +34 663 684 013 / +34 661 448 391

info@asociacionperiplo.es

asociacionperiplo.es

2. Ισπανικές Αρχές – Υπουργεία - Κρατικοί Φορείς

MINISTERIO DE AGRICULTURA, PESCA Y ALIMENTACIÓN

Paseo de la Infanta Isabel, 1, 28014 Madrid

Tel.: +34 91 347 5368 / +34 91 347 5724

informac@mapama.es

www.mapa.gob.es/es

MINISTERIO DE ECONOMÍA, COMERCIO Y EMPRESA

Paseo de la Castellana, 162, 28046 Madrid

Tel.: +34 91 258 28 52

mangeles.sancho@economia.gob.es

www.mineco.gob.es

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

- **DIRECCIÓN GENERAL DEL TESORO**

Paseo del Prado, 4, 28014 Madrid

Tel.: +34 917 697 231 (Σόλο για Inversores de Deuda Pública)

consdeuda@economia.gob.es

www.tesoro.es

- **INSTITUTO DE CRÉDITO OFICIAL**

Paseo del Prado, 4, 28014 Madrid

Tel.: +34 91 592 16 00

www.ico.es

MINISTERIO DE ASUNTOS EXTERIORES, UNIÓN EUROPEA Y DE COOPERACIÓN

Sede Palacio de Santa Cruz, Plaza de la Provincia, 1, 28071 Madrid

Tel.: +34 913 799 700

dg.diplomaciaeconomica@maec.es

www.exteriores.gob.es

AGENCIA ESPAÑOLA DE COOPERACION INTERNACIONAL (AECI)

Avda. Reyes Católicos, 4, 28040 Madrid

Tel.: +34 915 838 100

E-mail: centro.informacion@aecid.es

www.aecid.es

MINISTERIO PARA TRANSFORMACIÓN DIGITAL Y DE LA FUNCIÓN PÚBLICA

P. de la Castellana 162. 28071 – Madrid

Tel.: +34 91 258 28 52, www.mineco.gob.es

MINISTERIO DE CIENCIA, INNOVACIÓN Y UNIVERSIDADES

Paseo de la Castellana, 162, 28046 Madrid

Tel.: +34 912 582 852

dpd@ciencia.gob.es

www.ciencia.gob.es

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

MINISTERIO DE DERECHOS SOCIALES, CONSUMO Y AGENDA 2030

Paseo del Prado, 18-20, 28014 Madrid

Tel.: +34 915 961 000

Email: sede_electronica@mdsociales2030.gob.es

www.mdsocialesa2030.gob.es/

MINISTERIO DE CULTURA

Plaza Del Rey, 1, 28004 Madrid

Tel.: +34 917 017 000

www.cultura.gob.es/portada.html

MINISTERIO DE DEFENSA

Paseo De la Castellana, 109, 28071 Madrid

Tel.: + 34 913 955 000

www.defensa.gob.es

MINISTERIO DE SANIDAD

Paseo del Prado, 18-20, 28014 Madrid

Tel.: +34 91 596 10 00 / +34 91 596 10 89 / +34 91 596 10 90

<https://www.sanidad.gob.es>

MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y FORMACIÓN PROFESIONAL Y DEPORTES

Calle de Los Madrazo, 15, 28014 Madrid

Tel.: +34 910 837 937

www.educacionyfp.gob.es

MINISTERIO DE TRANSPORTES Y MOVILIDAD SOSTENIBLE

Paseo De la Castellana, 67, 28071 Madrid

Tel.: +34 915 977 000

www.mitma.gob.es

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

MINISTERIO DE HACIENDA

Calle Alcalá, 9 - Planta Baja, 28071 Madrid

Tel.: +34 900 567 765 / +34 915 958 000

internetdgpresupuestos@sepg.hacienda.gob.es

www.hacienda.gob.es

MINISTERIO DE INDUSTRIA Y TURISMO

Paseo de la Castellana, 160, 28046 Madrid

Tel.: +34 913 494 000 / +34 913 494 640

www.mintur.gob.es

- **ICEX España Exportación e Inversiones**

Paseo de la Castellana, 278, 28046 Madrid

Tel.: +34 900 349 000

www.icex.es

- **CERSA**

Calle de Orense, 58, 28020 Madrid

Tel.: +34 91 571 84 88

contacto@cersa-sme.es

www.cersa-sme.es

- **TURESPAÑA**

Calle Poeta Joan Maragall, 41, 28020 Madrid

www.tourspain.es

MINISTERIO PARA LA TRANSICIÓN ECOLÓGICA Y EL RETO DEMOGRÁFICO

Plaza San Juan de la Cruz, 10 28071 Madrid

Tel.: +34 91 597 65 77/78 , informacionma@miteco.es, <https://www.miteco.gob.es>

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

MINISTERIO DE JUSTICIA

Calle San Bernardo, 45, 28071 Madrid
Tel.: +34 902 007 214 / +34 918 372 295
www.mjusticia.gob.es

MINISTERIO DE LA PRESIDENCIA, RELACIONES CON LAS CORTES

Avenida Puerta de Hierro, 28071 Madrid
www.mpr.gob.es

MINISTERIO DE POLÍTICA TERRITORIAL Y MEMORIA DEMOCRÁTICA

Paseo de Castellana, 3, 28046 Madrid
Tel.: +34 91 2739000
<https://mpt.gob.es/index.html>

MINISTERIO DE TRABAJO Y ECONOMÍA SOCIAL

Paseo de la Castellana, 63, 28071 Madrid
Tel.: +34 913 630 000
<https://www.mites.gob.es>

MINISTERIO DEL INTERIOR

Calle Amador de los Ríos, 7, 28071 Madrid
Tel.: +34 915 37 15 68
www.interior.gob.es

MINISTERIO DE VIVIENDA Y AGENDA URBANA

Paseo de la Castellana 67, 28071 Madrid
Tel.: +34 915 977 000
<https://www.mivau.gob.es/>

MINISTERIO DE IGUALDAD

Calle Alcalá 37, 28014 Madrid
www.igualdad.gob.es

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

MINISTERIO DE INCLUSIÓN, SEGURIDAD SOCIAL Y MIGRACIONES

Calle de José Abascal, 39 - 28003 Madrid

Tel.: +34 913 63 70 00

www.inclusion.gob.es

MINISTERIO DE JUVENTUD E INFANCIA

P.º del Prado, 18-20, 28014 Madrid

<https://www.mdsocialesa2030.gob.es/>

3. Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια

CAMARA DE COMERCIO HISPANO-GRIEGA

Calle Santa Cruz de Marcenado, 31, 1ª planta, 28015 Madrid

Tel.: +34 911 412 639

E-mail: info@camarahispanogriega.com

www.camarahispanogriega.com

HELLENIC-SPANISH CHAMBER OF COMMERCE

Πούλιου 8, Αμπελόκηποι, 11523 Αθήνα

Τηλ.: +30 210 680 1074

E-mail: info@hellenicspanishchamber.gr

www.hellenicspanishchamber.gr

CAMARA DE COMERCIO DE ESPAÑA

Ribera de Loira, 12 - 28042 Madrid

Tel.: +34 91 590 69 00

E-mail: csc@cscamaras.es

<https://www.camara.es>

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

CAMARA OFICIAL DE COMERCIO E INDUSTRIA DE MADRID

Plaza de la Independencia, 1, 28001 Madrid

Tel.: +34 915 383 500

E-mail : camara@camaramadrid.es

www.camaramadrid.es

CAMARA OFICIAL DE COMERCIO, INDUSTRIA Y NAVEGACION DE BARCELONA

Avinguda Diagonal, 452, 08006 Barcelona

Tel. : +34 902 448 448, Fax : +34934169301

E-mail : nvalencia@cambrabcn.org / xbalsells@cambrabcn.org

www.cambrabcn.org

CAMARA OFICIAL DE COMERCIO DE BILBAO

Calle Alda. Recalde, 50, 48008 Bilbao

Tel. : +34 944 706 500, Fax : +34944436171

E-mail : atencionalcliente@camarabilbao.com / lop@camarabilbao.com

www.camarabilbao.com

CAMARA OFICIAL DE COMERCIO, INDUSTRIA, SERVICIOS Y NAVEGACIÓN DE SEVILLA

Plaza de la Contratación, 8, 41004 Sevilla

Tel.: +34 955 110 898, +34 955 110 922 (internacional), +34 955 110 907

E-mail: mcarmen.navarro@camaradesevilla.com

www.camaradesevilla.com

CAMARA OFICIAL DE COMERCIO E INDUSTRIA Y NAVEGACION DE MALAGA

Cortina del Muelle, 23, 29015 Málaga

Tel.: +34 952 211 673

E-mail: registro@camaramalaga.com

www.camaramalaga.com

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

CEOE: CONFEDERACIÓN ESPAÑA DE ORGANIZACIONES EMPRESARIALES

Calle de Diego de León, 50, 28006 Madrid

Tel: +34 915 663 400

E-mail: ceoe@ceoe.es

www.ceoe.es

CEIM: CONFEDERACIÓN EMPRESARIAL DE MADRID

Calle de Diego de León, 50, 28006 Madrid

Tel.: +34 914 11 53 17

E-mail: rocio.guemes@ceim.es

www.ceim.es

4. Τραπεζικός τομέας

BANCO DE ESPAÑA (OFICINAS CENTRALES)

Calle de Alcalá, 48, 28014 Madrid

Tel.: +34 913 385 000, Fax: +34 913 385 487

E-mail: infoweb@bde.es / www.bde.es

INSTITUTO DE CRÉDITO OFICIAL (ICO)

Paseo del Prado, 4, 28014 Madrid

Tel.: +34 915 921 600, Fax: +34 915 921 700

E-mail: ico@ico.es

www.ico.es

ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE BANCA

Paseo de la Castellana, 259-D, 28046 Madrid

Tel.: +34 917 891 311

E-mail: aeb@aebanca.es

www.aebanca.es

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

5. Διοργανωτές Εκθέσεων

IFEMA

Feria de Madrid, Avda. del Partenón, 5, 28042 Madrid

Tel.: +34 902 221 515 / +34 917 223 000

E-mail: atencionalcliente@ifema.es

www.ifema.es

FIRA BARCELONA

Fira de Barcelona, Av. Reina M^a Cristina, 08004 Barcelona

Tel.: +34 902 233 200

E-mail: international@firabarcelona.com

www.firabcn.es

6. Ξενοδοχεία (ενδεικτικά)

AC HOTEL RECOLETOS

Calle Recoletos, 18, 28001 Madrid

Tel.: +34 914 361 382

E-mail: acrecoletos@ac-hotels.com

www.hotelacrecoletos.com

7 ISLAS HOTEL

Calle Valverde, 14, 28004 Madrid

Tel.: +34 915 234 688

E-mail: reservas@7islashotel.com

www.7islashotel.com

ONE SHOT RECOLETOS 04

Calle Salustiano Olózaga, 4, 28001 Madrid

Tel.: +34 911 820 070

E-mail: recoletos04@oneshot-hotels.com

www.hoteloneshotrecoletos04.com

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

APARTAMENTOS BLUME

Calle de la Cruz, 35, 28013 Madrid

Tel.: +34 914 352 533

E-mail: info@apartamentosblume.com / www.apartamentosblume.com

HOTEL EUROSTARS MADRID TOWER

Paseo de la Castellana, 259 B, 28046 Madrid

Tel.: +34 913 342 700

E-mail: reservations@eurostarsmadridtower.com

www.eurostarsmadridtower.com

NH MADRID PASEO DE LA HABANA

Paseo de la Habana, 73, 28036 Madrid

Tel.: +34 914 430 720 / +34 913 984 639 (reservations)

E-mail: nhabana@nh-hotels.com

www.nh-hoteles.es

INTERCONTINENTAL Hotels & Resorts MADRID

Paseo De La Castellana, 49, 28046 Madrid

Tel: +34 917 007 300 / +34 902 875 730

E-mail: icmadrid@ihg.com

www.intercontinental.com

HOTEL NH COLLECTION MADRID EUROBUILDING

Calle de Padre Damián, 23, 28036 Madrid

Tel: +34 916 008 162 / +34 913 984 438

E-mail: nhcollectioneurobuilding@nh-hotels.com

www.nh-hoteles.es

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

7. Διπλωματικές Αποστολές

REPRESENTACIÓN DE LA COMISIÓN EUROPEA EN ESPAÑA

Paseo de la Castellana, 46, 28046 Madrid

Tel: +34 914 238 000

E-mail: comm-rep-es-docu@ec.europa.eu

www.ec.europa.eu

8. Χρηματιστήρια και Εθνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς

COMISIÓN NACIONAL DEL MERCADO DE VALORES (CNMV)

Calle Edison, 4, 28006 Madrid

Tel.: +34 915 851 500, +34 902 149 300

E-mail: international@cnmv.es

www.cnmv.es

BOLSAS Y MERCADOS ESPAÑOLES (BME)

Plaza de la Lealtad 1, 28014 Madrid

Tel.: +34 917 095 000 / +34 915 891 306

E-mail: info@grupobme.es

<http://www.bolsasymercados.es>

BOLSA DE MADRID

Plaza de la Lealtad 1, 28014 Madrid

Tel.: +34 917 095 000

E-mail: ibex@grupobme.es

<https://www.bolsasymercados.es/bme-exchange/es/Bolsa-Madrid>

BOLSA DE BARCELONA

Paseo de Gràcia, 19, 08007 Barcelona

Tel.: +34 934 013 555, Fax: +34934013650

E-mail: ibex@grupobme.es

<https://www.bolsasymercados.es/bme-exchange/es/Bolsa-Barcelona>

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

BOLSA DE BILBAO

Calle Jose M^o Olabbarri 1, 48001 Bilbao

Tel.:+34 944 034400, Fax:+34944034430

E-mail: info@grupobme.es

<https://www.bolsasymercados.es/bme-exchange/es/Bolsa-Bilbao>

BOLSA DE VALENCIA

Calle Libreros, 2-4, 46002 Valencia

Tel.: + 34 963 870 158, +34 963 870 101, Fax: +34963870133 / 60

E-mail: info@grupobme.es

<https://www.bolsasymercados.es/bme-exchange/es/Bolsa-Valencia>

9. Επιχειρηματικοί Φορείς

CONFEDERACIÓN ESPAÑOLA DE LA PEQUEÑA Y MEDIANA EMPRESA (CEPYME)

Calle Diego de León, 50, 28006 Madrid

Tel.: +34 914 116 161

E-mail: contacto@cepyme.eu

www.cepyme.es

INSTITUTO DE CONTABILIDAD Y AUDITORÍA DE CUENTAS

Calle Huertas, 26, 28014 Madrid

Tel.: +34 913 895 600

www.icac.meh.es

ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE CONTABILIDAD Y ADMINISTRACIÓN DE EMPRESAS

Calle Rafael Bergamin, 16 B, 28043 Madrid

Tel.: +34915473756, +34915474465, Fax.: +34915413484

E-mail: info@aecea.es

www.aecea.es

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE EMPRESAS DE CONSULTORÍA

Calle Monte Esquinza, 34 - 2º B, 28010 Madrid

Tel.: +34 913 080 161, Fax: +34913913593

E-mail: aec@aeconsultoras.com

www.aeconsultoras.com

10. Διεθνείς Οργανισμοί

INTERNATIONAL OLIVE OIL COUNCIL

Principe de Vergara, 154, 28002 Madrid

Tel.: +34 915 903 638, Fax: +34915631263

E-mail: iooc@internationaloliveoil.org

www.internationaloliveoil.org

WORLD TOURISM ORGANIZATION

Calle Poeta Joan Maragall, 42, 28020 Madrid

Tel.: +34 915 678 100

E-mail: info@unwto.org

www.unwto.org

11. Διαδικτυακός Οικονομικός Τύπος

CINCO DIAS: www.cincodias.com

EL ECONOMISTA: www.economista.es

EXPANSION: www.expansion.com

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ.: +34915644592, ecocom-madrid@mfa.gr